

ADALET DERGİSİ

Yıllık Abonesi : 18 lira, Beher Sayısı : 1,5 liradır.

ADALET DERGİSİNE ABONE OLMA VE KİTAP ALMA ŞARTLARI

Adalet Dergisine abone olmak ve Adliye Vekâleti tarafından basılan kitaplardan satın almak isteyenler :

a) Neşriyat Müdürlüğüne bir mektupla adreslerini ve abone veya kitap isteklerini bildireceklerdir.

b) Kitap veya abone bedelini bulundukları yer mal sandığına yatıracağı ve karşılığında alacakları hasılatı müteferrika makbuzumunu ya mektuplatına bağlı olarak, yahut da oturdukları yer C. Müddeiumumiliğine teslim edeceklerdir.

c) C. Müddeiumumiliği teslim aldığı makbuzu ve istenilen kitap veya aboneyi ve alıcının adresiyle Adliye Vekâletine gönderecektir.

d) Kitap ve dergiler ayrıca posta ücreti istenilmeksizin Vekâlet Neşriyat Müdürlüğü yazısı üzerine Ayniyat Ambar Memurluğunca alıcının adresine yollanacaktır.

e) Adalet Dergisinin kapağında gösterilen kitaplardan başkasını almak isteyenlerin o kitabın mevcudu olup olmadığını daha önce Neşriyat Müdürlüğünden sormaları ve ona göre istemeleri lazımdır.

Dergiye konulması istenilen yazılar, kâğıtların birer yüzüne, seyrekce satırlarla ve daktilo ile yazılmış ve bir mektuba iştirilmiş olarak doğrudan doğruya Vekâlete gönderilmelidir. Yazıların Dergiye konulup konulmayacağı bildirilmez ve konulsun, konulmasın yazılar geri verilmez. Yazılardaki fikir ve kanaatler yazar sahiplerinin fikir ve kanaatleridir.

6026 sayılı kanun gereğince idare etmekle vazifeli olan :
Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürü Vekili
KAZIM DERELİ

uyarak «Yayım sözleşmesi» diyebileceğimiz münasebet memleketimizde kâfi derecede incelenmiş değildir. Hattâ bu mevzuda yayınlanmış mahakeme kararları bulmak da oldukça zordur. Şahsî düşüncemize göre, bunun sebebi, tatbikatta neşir sözleşmelerinin yapılmamasından veya bu mevzuda ihtilâfların eksikliğinden ziyade, mevzuu yeteri derecede önem verilmemesi ve çoğu zaman neşir mukavelesi ile istisna sözleşmesinin birbirine karıştırılması olsa gerektir.

Gerçekten tatbikatta yayım sözleşmelerine raslanmadığı iddia olunamaz. Vücuda getirdiği eserlerinin basılıp yayılması hususunda bir ilim veya sanat adamının bir yayım evi ile yaptığı anlaşma neşir mukavelesi kavramına girdiği gibi, yine ilim ve sanat adamlarının aynı maksatlarla çeşitli meslek dergilerinin sahipleri, bankalar, vekâletler gibi hususî veya resmî mercilerle yaptıkları sözleşmeler dahi buraya girerler.

Neşir mukavelesi, eser üzerindeki telif hakkının kısmen veya tamamen naşire devrini tazammun eder. Telif hakkının devri hususunda gerek 1326 tarihli hakkı telif kanununun, gerekse borçlar kanununun kabul etmiş bulunduğu şekil serbestliği esasına aykırı olarak, 5846 sayılı kanunun yazılı şekil şartını derpiş eylemesi dolayısıyla neşir mukavelesinin tetkiki daha fazla önem kazanmaktadır. Bu itibarla, aşağıdaki sayfalarda neşir mukavelesini, diğer bir ifade ile yayım sözleşmesini incelemeyi faydalı buluyoruz.

I. NEŞİR MUKAVELESİ KAVRAMI

1 — Mevzuattaki yeri ve telif hakkı ile ilgisi :

Neşir mukavelesi hakkındaki 12. bap hükümleri, BK. içerisinde özel bir durum arz etmektedir. Zira bu mukavelenin mevzuu, fikrî hakların bir çeşidi olan telif hakkı ile yakından ilgilidir. Gerçekten hakikî manâda bir neşir mukavelesi (yayım sözleşmesi). üzerinde telif hakkı bulunam ve hususî mevzuatla himaye edilmekte olan edebî veya bedî eserlerin çoğaltılması ve halk arasında yayılması (teksiri ve neşri) maksadıyla yapılır. Bu itibarla sözü edilen mukavele, telif hakkını düzenleyen fikir ve sanat eserleri kanunu ile sıkı bir bağlılık gösterir ve bu sebeple işbu mukavelenin o kanunda düzenlenmesi veya hiç olmazsa fikrî haklar çerçevesi içerisinde tetkik edilmesi gerektiği düşünülebilir. Nitekim Alman ve Fransız medenî kanunlarında neşir mukavelesi hakkında bir hüküm mevcut değildir. Almanyada 1901 tarihli hususî bir kanun ile bu mukavele hükme bağlanmıştır; Avusturya medenî kanunu ise işbu sözleşmeye ancak iki paragraf tahsis eylemiştir (ÖBGB. S 1172 ve 1173).

Doktrin bakımından Prof. Hırş de bu mevzuu fikrî haklar arasında tetkik eylemektedir (Fikrî haklar s. 225 - 230).

Neşir mukavelesinin mevzuu telif hakkı ile ilgili bulunduğuna göre bu haakkın mahiyeti ve şümmülü üzerinde de kısaca durmak lâzımdır. Telif hakkını «fikir mahsulü olan edebî veya bedî bir eserin manevî veya iktisadî bakımdan değerlendirilmesi ve ondan faydalanılması hususunda eser sahibine veya onun hukukî haleflerine tanınan inhisarî bir salâhiyettir» diye tarif eylemek mümükündür. Müellif hakkı da denilen işbu hak sadece mamelekî değil, aynı zamanda şahsiyete bağlı, manevî bir kıymet de taşımaktadır. Şahsiyete bağlı olması dolayısıyla bu hak herkese karşı dermayanı kabil bir mahiyet arzeder ve bu bakımdan aynı haklar gibi mutlak bir vasıf taşır.

Malî ve manevî bakımdan bir bütün teşkil eden telif hakkı münferit bir takım hakları ihtiva eder (Fik. san. Es. K: 13). Müellifin eseri üzerindeki manevî hakları umuma arzetme, esere adını yazma, eserde değişiklik yapma gibi hakları içerisine aldığı gibi (Aynı K. 14 - 17), maddî veya mamelekî haklar da her türlü faydalanma, işleme, çoğaltma, yayma ve sahnede veya radyoda temsil etme gibi salâhiyetler şeklinde kendisini gösterir (Aynı K. 20 - 25).

İşte neşir mukavelesi, bir eser sahibinin eseri üzerinde haiz bulunduğu malî haklardan çoğaltma ve yayma (Teksir ve neşir) haklarının neşir denilen diğer bir şahsa devir ve terki ile ilgilidir. Ancak derhal işaret edilmesi gerekir ki, çoğaltma ve yayma hususunda neşir yalnız hakka sahip olmaz, aynı zamanda mükellefiyet de yüklenir.

2 — Tarifi :

BK. nun 372. maddesine göre neşir mukavelesi öyle bir akitdir ki, onunla edebî veya sınaî bir eserin müellifi veya halefi o eseri bir neşire devretmeyi taahhüt ve neşir de o eseri çoğaltarak halk arasında yaymayı iltizam eylesin.

Edebî veya sınaî eserin ne olduğunu ve böyle bir eser üzerinde müellifin ne gibi hakları bulunduğunu yukarıda hatırlattığımız 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanununun hükümlerini tetkik suretiyle anlamak mümükündür. İşbu kanuna göre eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim, edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulüdür (Mad. 1). Telif hakkı ise tarif edilen işbu eserler üzerinde müellifin veya haleflerinin istifade hususunda haiz oldukları inhisarî salâhiyeti ifade eder.

Telif hakkı yani fikir ve sanat eserleri üzerindeki maddî ve manevvî haklar millî kanunlarla himaye edildiği gibi, milletler arası anlaşmalar ile de korunmaktadır. Gerçekten fikir ve sanat eserlerini korumak hususunda memleketimizde 2/12/1952 tarih ve 5846 sayılı kanun mevcut olduğu gibi, milletler arası Bern anlaşmasında da bu mevzuda hükümler bulunmaktadır. Bern anlaşması ilk olarak 9/Eylül/1886 tarihinde toplanan Bern konferansında tesbit edilip, en son 26/Haziran/1948 tarihli Brüksel konferansında tadil edilmiştir. Türkiye Lozan mukavelesi ilde Bern anlaşmasına katılmamayı kendisi için mahfuz tutmuş idi ise dee, 26/Mart/1951 tarih ve 5777 sayılı kanun ile bu anlaşmaya girmiş bulunmaktadır.

Telif hakkı mevzuu üzerinde bu kısa açıklamadan sonra, neşir mukavelesi hakkında BK. nunda verilen tarifteki tabirler üzerinde biraz durmak lâzımdır.

Tarif metninde edebî ve sınaî eser tabiri kullanılmış ve fakat ilmi esere işaret olunmamıştır. Bununla beraber edebî kelimesinin, dil ile ifade edilebilen her nevi fikir mahsulünü içerisine alacak şekilde geniş manâda kullanıldığını ve bu sebeple ilmi eser mefhumunun da bu tâbirre dahil olduğunu kabul eylemek lâzımdır. O halde kanundaki edebî eser tâbirine dar manâda edebî eserler olduğu kadar, dil ile ifade olunabilen ilmi, siyasî ve içtimâî her türlü eserler de girer.

Diğer taraftan madde metnindeki sınaî eser tâbirini de bedîî eser yani güzel sanat eserleri manasında anlamak lâzımdır. Zira kanunun Almanca ve Fransızca metinlerinde (İBK. 382) artistique ve künstlerisch kelimeleri kullanılmaktadır ki. bunları bedîî diye tercüme etmek daha doğrudur. Bundan başka teknik manadaki sanata ait eserlerin himayesi memleketimizde, 1292 tarihli ihtira beratı kanunu ile sağlanmıştır ve bu gibi eserlerin yani industrie manâsındaki sanat eserlerinin çoğaltılması ve yayılması BK. nundaki manâda neşir mukavelesinin değil. başka mahiyette akitlerin meselâ hal icabına göre istisna veya hasılat kirası mukavelesinin mevzuunu teşkil edebilir.

Nihayet tarifteki ifadeye göre - mehaz kanunun Almanca ve Fransızca metinleri de böyledir - müellifin naşire eseri terk edeceği manası çıkmaktadır. Halbuki maksat herhangi bir cisimde tecessüm eden eserin devir ve terki değil, o eser üzerinde, sahibinin haiz olduğu çoğaltma ve yayma hakkının devridir. Eserin tecessüm ettiği şeyin devir ve teslimi mukaveleden doğan borcun icrası safhasını teşkil eder.

Neşir mukavelesinin mevcut olması için müellifin çoğaltma ve yayma haklarını naşire devretmiş bulunması kâfi olmayıp, naşirin de karşılık

olarak çoğaltma ve yayma mükellefiyetini üzerine almış olması gerekir. Nitekim kanun da 372. maddedeki tarifte naşirin eseri çoğaltmayı ve yaymayı (teksir ve neşir) iltizam eylemesinden bahsetmektedir. Naşir için böyle bir mükellefiyet bulunmayan hallerde neşir mukavelesinden bahis olunamaz.

Çoğaltma (teksir), eserin üzerine tesbit edilmiş bulunduğu cismin aynen veya başka şekil'de sayılarının artırılmasıdır. O halde aslı veya müsveddesi mevcut esere yeni nüshalar ilâvesini tazammun eden her hareket çoğaltmadır. Çoğaltmanın hangi usul ile (daktilo, teksir veya baskı makinesi ile) veya hangi madde ve vasıtalarla yapıldığı meselesi önemli değildir. Önemli olan tek nokta eserin nüshalarının fazlalaşmasıdır.

Yaymaya gelince, bu da bir eserin çoğaltma ile elde edilen nüshalarının paralı veya parasız olarak halkın istifadesine arz edilmesidir.

Bir neşir mukavelesi vücuda gelebilmesi için çoğaltma ve yayma haklarının birlikte devredilmesi ve bu mevzudaki mükellefiyetin de birlikte yüklenilmesi gerekir. Sadece çoğaltma hak ve mükellefiyeti ile ilgili bulunup da yayma hak ve mükellefiyeti söz konusu olmıyan hallerde neşir mukavelesi değil, istisna mukavelesi bahis mevzuu olur. Meselâ satım hakkını kendisi için mahfuz tutan bir müellifin kitabını basmayı deruhde eden bir basım evi ile müellif arasındaki hukukî münasebet bir istisna mukavelesinden ibarettir. Bunun aksine çoğaltma hakkının devri söz konusu olmaksızın sadece yayım ve ticarete arz keyfiyetinin deruhde edilmesi halinde de satım veya satım için tevdi münasebeti söz konusu olabilir.

Telif hakkı, yukarıda görüldüğü üzere, herkese karşı dermeyanı kaabil, mutlak karakterli bir hak olduğu gibi, onun bir cüzü olan ve naşire devredilen çoğaltma ve yayma hakları da aynı haklar gibi mutlak vasıf taşırlar ve bu sebeple 3. kişilere karşı da ileri sürülebilirler.

Şu halde eser sahibi gibi naşir de işbu haklardan inhisarî bir şekilde faydalanır ve üçüncü şahısların istifadesine mani olabilir.

3 — Hakikî olmıyan neşir mukavelesi :

Hakikî manâda neşir mukavelesi hususî mevzuatla himaye edilen yani fikir ve sanat eserleri kanununun telif hakkına mütaallik hükümlerinden istifade eden eserler hakkında caiz ve mümkündür. Bu itibarla yayım sözleşmesi akdeden müellif veya halefi, akit zamanında o eserde

tasarruf etmek salâhiyetini haiz bulunmalıdır ve bu cihetten dolayı eserr sahibi naşire karşı mütekeffildir (BK. 373 f. II).

Bununla beraber kanun 373. maddenin son fıkrasında telif hakkından istifade etmiyen eserler hakkında da neşir mukavelesi yapılabileceği zannını uyandıran bir hüküm koymuştur: Fakat buradaki münasebett kelimenin hakiî manâsı ile bir neşir mukavelesi değildir. Bu sebeptendir ki, üzerinde telif hakkı bulunmayan eserlerin çoğaltılması ve yayılması mevzuundaki akitlere doktrinde hakikî olmayan neşir mukavelesi adını verilmektedir (Hirsch, fikrî haklar s. 226; Göktürk, s. 510; Guhl, s. 298; Oser - Schönerberger Art. 381 No. 10).

Hakiki olmayan veya eksik neşir mukavelesinin mevzuunu kanun tarafından korunmayan eserler teşkil eder. Bunlar ya fikir ve sanat eserleri kanunu ile bu mevzudaki milletler arası anlaşmalar hükümleri dışında kalan veya bu hükümlerin şümulüne girmekle beraber himaye müddetleri sona ermiş bulunan veyahut da nihayet eser sahibi tarafından başka bir naşir lehine tasarrufta bulunulmuş olan eserlerdir. Kanun bu son hal için yani eserin tamamı veya bir kısmı başka bir naşire terk edilmiş olduğu veya terk edenin malûmatı dahilinde yayımlanmış bulunduğu takdirde, yeniden bir neşir mukavelesi ile eseri terk eden şahsa, neşir mukavelesinin akdinden önce veya o sırada diğer tarafı durumdan haberdar etmek mükellefiyetini yüklemiştir (BK. 373 s. 111). Bunun sebebi ve önemi açıktır. Çünkü eser başka bir naşire devredilmiş bulunduğu takdirde, eser sahibinin o eser üzerinde tasarruf hakkının mevcut olmaması mümkündür ve böyle bir halde hakiki hak sahipleri yeni naşire karşı müdahalede bulunabilirler. Meselâ eserini yayım mukavelesi ile bir naşire terk ederken müellif başka bir naşire devir salâhiyetini mahfuz tutmamış ise durum böyledir. Kanunun bu hükmünden anlaşıldığına göre müellif eserinin başka bir naşire devri salâhiyetini mahfuz tutmak hakkına mâliktir. Ancak bu hususun mukaveleden açıkça anlaşılması gerekir. Eserin muayyen bir memlekette veya şehirde neşri salâhiyetinin bir yayım evine ve başka memleket veya şehirlerde neşri salâhiyetinin de başka yayım evlerine devredilmesi hallerine tatbikatta çok rastlanır.

Kanun 373 son fıkrada, aslında himaye edilmeyen veya himaye müddeti sona eren eserler hakkındaki neşir mukavelesinin yapılması sırasında eser sahibinin durumu naşire haber verme mükellefiyetinden açıkca bahis etmemekte ise de, böyle bir mecburiyeti hal icaplarına göre hüsnüniyet kaidelerinden çıkarmanın mümkün olduğu kanaatindeyiz.

4 — Nâşirin plânı dairesinde eser telifi :

BK. nun 385. maddesinde nâşirin plânı dairesinde eser telifinden bahis olunmaktadır ki, burada hakiki olmayan manâsı ile dahi bir neşir mukavelesi söz konusu değildir. Çünkü bu takdirde eserin sahibi onu yazan veya bilfiil hazırlayan şahıs değil, onu yayımlayandır ve telif hakkı da ona aittir (Bak. Fik. san. Es. K. 8 f. III). O halde nâşir ile onun plânı dairesinde eseri hazırlayan kimse arasındaki münasebet, şartları mevcut ise ya bir istisna veyahut da bir hizmet akdi münasebetidir. Bu itibarla nâşir eseri yazana karşı çoğaltma ve yayma hususunda her hangi bir mükellefiyet altında değildir; o bu mevzuda sadece hakka sahip bulunmaktadır. Eseri hazırlayan'lar ise nâşirin yardımcısı durumunda dırlar; hilâfına anlaşma olmadıkça bu yardımcılar eserin üzerine adlarını yazdırmak hakkına dahi mâlik değildirler.

Plân dairesinde eser telifinin söz konusu olabilmesi için, eserin yaratılması hususunda nâşirin sadece bir teşvikte bulunması veya eserin konusu, muhtevası ve şümülü hakkında gayet umumî şekilde bir talimat vermesi kâfi değildir. Önceden hazırlanmış olan plân eserin muhtevası, metoduna ve şümülüne o derece tesir etmelidir ki, nâşir sadece muamele bakımından değil, hakiki mânada fikrin yaratıcısı durumunda olmalı ve eser üzerinde çalışan şahıs da onun yardımcısı şeklinde gözükmelidir. Ansilopediler, adres kitapları gibi toplu eserler bu gibi yardımcı'lar tarafından hazırlandığı takdirde durum böyledir.

5 — Neşir mukave'esinin şekli :

BK. na göre neşir mukavelesi her hangi bir şekle tâbi değildir. Şu halde tarafların böyle bir mukaveleyi sözlü o'arak veya delâ'et edici vakıalarla meydana getirebilmeleri mümkün o'mak gerekir. Meselâ bir talep vâkı olmadan her hangi bir gazete veya dergiye yazı gönderilmesini bir icap olarak kabul etmek ve yazının o gazete veya dergide neşrini de kabul saymak mümkün gözükür.

Mülga telif hakkı kanunu da neşir mukavelesinin akdi, daha doğrusu bu akdin mevzuunu teşkil eden hakların devri hususunda birşekil mecburiyeti derpiş etmiş değildir. Fakat 1 Ocak 1952 de yürürlüğe giren 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanunu bu gibi eserler üzerindeki mâlî haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olmasını ve bundan başka, konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesini şart kılmıştır (Mad-552). Bu suretle, 5846 sayılı kanun BK. nun bu mevzua ait şekil serbestliği esasını değiştirmiş bulunmaktadır. Zira neşir mukavelesinin mevzuu

olan çoğaltma ve yayma hakları malî haklardandır (fik. san. Es. k. 22, 23), ve bu hakların eser sahibinden naşire devri hakkındaki mukavele de BK. nun 12. babında hükme bağanmış olan neşir mukavelesinden başka bir şey değildir. 5846 sayılı kanunun derpiş etmiş olduğu yazılı şekil şartı hakkında bir kıymet hükmü verilmek gerekirse, şekil serbestliğinin memleketimizde mevcut teamüle daha uygun olduğu ve bu kanunun neşirinden beri geçen zaman zarfında yazılı şekle pek az riayet edildiği söylenebilir.

6 — Akdin müddeti :

Neşir mukavelesi müddetli olabileceği gibi, müddetsiz de olabilir. Ancak belli olmayan bir zaman için yapılan neşir mukavelesinin MK. 23 ve BK. 19, 20. maddelere aykırı düşüp düşmediği yani şahsiyet haklarına muhalefetten ötürü bâtil sayılıp sayılmıyacağı sorulabilir. Bu hususta umumî bir kaide koymaktan ise münferit hâdiselerin icaplarına göre keyfiyetin takdirini hâkime bırakmak daha doğru olur.

Kanuna, ah'aka aykırı veya neşri yasak olan eserler üzerinde neşir mukavelesi yapılması bâtıldır. Henüz tamamlanmamış veya vücutte getirilmemiş eserler hakkında tasarruf muameleleri bâtil ise de (fikir IK. 48 f. III), aynı mahiyetteki eserlere dair borç taahhütleri yazılı olmak şartıyla muteberdir (Fikir K. 50).

II. NEŞİR MUKAVELESİNİN HÜKÜMLERİ

Neşir mukavelesi her iki taraf için de haklar ve borçlar doğurur; o halde bu muamele iki taraflı borç doğuran mukaveleler arasına girer. Mevzuu emek olan diğer akitlerde olduğu gibi, işbu mukavelede de taraflar arasında karşılıklı itimat bulunması mühim bir rol oynar. Gerçekten neşir mukavelesine mevzu olan eserin fikir mahsulü olması ve müellifin eseri üzerindeki hakkının manevî cephesi de taraflar arasındaki itimat münasebetini zarurî kılar. Tarafların borçlarının şümulünü ve mesuliyetlerinin hududunu tayin hususunda işbu itimat unsuru daima nazara alınmalıdır.

1 — Eser sahibinin hak ve borçları :

Eser sahibinin haklarını ve borçlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür :

a) **Eserin hazırlanması :** Eser henüz hazır değilse, müellif taahhüt eylediği eseri hazırlamakla mükelleftir. Bu hususta istisna akdi hükümler

leri kıyasen uygulanabilir. Bu sebeple, fihrist yapılması gibi talî ehemmiyette olan kısımlar müstesna, müellifin eseri bizzat hazırlaması lâzımdır. Fakat neşir ihmalcı bir müellifi, eseri hazırlamaya icbar hususunda pratik bir müeyyideye sahip değildir. Hazırlanmış sayılması için eserin hariçten ve muhteva itibariyle tamam olması gerekir. Yani başlıklar ve fihristler gibi talî kısımlar da dahil olmak üzere, eserin basıma hazır bir durumda ve okunaklı olması gerektiği gibi, mukavelede belirtilmiş olan diğer hususlarada uygun bulunması şarttır.

Eserin hazırlanması sırasında vukua gelen kazalar ve bundan doğan hasarlar müellife ait ve racidir.

b) Hazırlanan eserin teslimi : Eser esasen hazır bir vaziyette ise, müellifin veya halefinin eseri naşire teslim etmesi gerekir. Eser sahibinin teslim borcu satıcının teslim borcuna benzer. Bununla beraber iki mukavele arasında teslimin mahiyeti ve hukukî neticesi bakımından bazı farklar mevcuttur. Gerçekten neşir mukavelesinde eserin teslimi, satımda olduğunun aksine, bir temlik mahiyetinde değildir. Bu itibarla müellif çoğaltmadan sonra eserin aslının veya müsveddesinin iadesini daima isteyebilir. Diğer taraftan müellifin eseri teslim etmesi muhakkak surette eserin tecessüm ettiği şeyin zilyetliğinin devri suretiyle olmaz. Meselâ bir yazının telefonda naşire veya yardımcısına yazdırılması da teslim mânasını taşıyabilir. Nihayet satımda nefi ve hasar akdin yapılması anında yani teslimden önce alıcıya geçtiği halde (BK. 183). neşir mukavelesinde hasar teslimden önce naşire geçmez; ancak eserin kendisine tevdi ile birlikte hasar naşire ait olur. Şu halde eser naşire tevdi edildikten sonra kazaen zai olsa bile naşir bedeli ödemeye mecburdur (BK. 382 f. I).

Teslim zamanı hakkında B. Kanununda bir hüküm yoktur. Bu hususta mukavele şartlarına ve hal icaplarına bakmak lâzımdır. Şu halde eser akitten veya hal icabından anlaşılan süre içinde teslim edilmek gerekir. Meselâ bir bayram veya yıldönümü münasebetiyle neşredilmesi bahis konusu olan bir eserin o bayram veya yıldönümüne yetişecek bir müddet içinde teslim edilmesi şarttır.

c) Tekeffül borcu. Neşir mukavelesi ile devri taahhüt olunan çoğaltma ve neşir hakları, aynı haklar gibi mutlak mahiyette olduğu için, müellifin bu haklara akit zamanında tasarruf etmek salâhiyetinin mevcut olması gerekir ve eser sahibi bu bakımdan satıcı gibi tekeffül borcu altındadır. Yâni müellif çoğaltma ve neşir hakkının münhasıran nâşire ait olacağını garanti etmek ve müteakıb şahıslar böyle bir hak iddia eder-

lerse bundan mesul olmak durumundadır. Gerçekten BK. 373. maddenin 2. fıkrasında şu hükmü koymaktadır :

«Negredilecek eseri terk eyleyen kimse, akit zamanında o eserde tasarruf etmek hakkını kullanmaya muktedir olmalıdır. Bu cihetten dolayı naşire karşı mütekeffildir ve eğer telif hakkı varsa bu tekeffül onu daa şamildir.»

Kanaatinızca bu fıkranın tercüme tarzı, aslına nazaran biraz hatalıdır ve maksadı iyice anlatamamaktadır. Maksat neşir mukavelesinin akdi sırasında eser sahibinin telif hakkını teşkil eden bütün münferitt haklara değil, sadece malî haklardan yalnız çoğaltma ve yayma haklarına tasarruf etmek salâhiyetinin mevcudiyetini tekeffüldür ve eserin fikrî haklar kanunu ile himaye edilmiş olması halinde, işbu tekeffülün telif hakkına da şamil olduğunu belirtmektir. Bu itibarla işbu fıkrayı Almanca metne uyarak şu şekilde tercüme etmek daha muafık olur :

«Neşir edilecek eseri terk eyleyen kimse, akit zamanında o eserdee neşir bakımından tasarruf etmek salâhiyetinin ve eser himaye edilmekte ise telif hakkının mevcudiyetini mütekeffildir.»

işbu tekeffül, satında olduğu gibi, hem zapta, hem de ayıba karşı teminatı ihtiva eder (BK. 189, 194). Ancak zapta karşı tekeffül bakımından aşağıdaki iki istisnayı nazara almak lâzımdır :

aa) Eser fikrî haklar kanunu ile himaye edilmemekte ise müellifin tekeffül borcu ancak BK. 189. maddenin 2 ve 3. fıkralarındaki şartlar dahilinde yani müellifin hilesi veya sahrih bir taahhüdü bulunduğu takdirde mevcut olur ve bunun haricinde bir tekeffül borcundan bahis edilemez

bb) Eser aslında himaye hükümlerinden istifade etmekle beraber,, himaye süresinin sona ermiş bulunması veya müellifin başka bir naşirle neşir mukavelesi akdeylemiş olması dolayısıyla himayeden mahrum kalmış olduğu takdirde, artık tekeffül borcu bahis konusu olamaz. Ancak bu takdirde müellifin keyfiyetten naşiri akit zamanında haberdar etmesi gerekir (BK. 373 f. III). Eser müellifin haberi olmadan neşir edilmiş olsa bile, müellifin mesuliyeti yine bakidir; ancak tazminat miktarının tesbitinde bu cihet nazara alınır.

Zapta karşı tekeffül borcu söz konusu olan hallerde, zaptın neticeleri hakkında BK. 192 ve 193. maddeler hükümleri kıyasen uygulanır. Ayıba karşı tekeffülün neticeleri bakımından da yine satım hakkındaki hükümler carî olur.

Neşir mukavelesi, telif hakkını teşkil eden münferit hakların bütününe şamil olmayıp ancak çoğaltma ve yayma haklarına inhisar eylemektedir. Şu halde eser sahibinin devir ve tekeffül borcu da bu haklara münhasır kalır. Gerçekten kanun da işbu hakların, mukavelede hilâfına hüküm bulunmadıkça mukavelelenin icrası için zarurî olan miktar ve müddet için naşire devredilmiş olacağını belirtmektedir. (BK. 373 f. I). Meselâ bir musiki eserinin bir nota yayım evine neşir mukavelesi ile terki halinde naşir işbu musiki eserini gramofon plâklarına geçirtmek, bunları çoğaltmak, yaymak veya tercüme etmek salâhiyetlerini de kazanmış olmaz (BK. 379). Bu sebeple eser sahibi eserinin tercüme edilmesi veya plâğa alınması hususunda başka kimselerle yeni mukaveleler yapabilir. Bunun gibi bir roman hakkında neşir mukavelesi yapılmış olması halinde, o romandan filim senaryosu veya tiyatro eseri yaptırmak hakkı naşire geçmez, müellife ait bir hak olarak kalır. Bununla beraber mukavelede bu hüküm hilâfına şart koynak daima mümkündür. Şu halde neşir mukavelesinden doğan borcun ifası için zarurî olmayan haklar kaide ten eser sahibinde kalır.

Buna mukabil naşir kendisine devir edilmiş bulunan çoğaltma ve yayma hakları bakımından mukavelede aksi kararlaştırılmış bulunmadıkça inhisarî mahiyette bir salâhiyete sahip olur ve bunu eser sahibine karşı da ileri sürebilir. Bunun neticesi olarak müellif eserinde, naşirin yapmaya hakkı olduğu tabılar (basımlar) bitmedikçe, eserin tamamında veya bir kısmında naşirin zararına bir tasarrufta bulunamaz. (BK. 374 ff. I). Bununla beraber taraflar hilâfına anlaşma yapabilecekleri gibi, kanun da gerek bu maddenin diğer fıkralarında, gerekse başka maddelerde bu kaideye bazı istisnalar koymuş bulunmaktadır. Ezcümle gazete makaleleri mevkut bir risalede (dergide) çıkmış olan kısa makaleler müellif veya halefleri tarafından daima yani her zaman başka bir yerde neşir edilebilecekleri gibi, müşterek bir eserin kısımlarında olan yazılar ve bir derginin uzun olan makaleleri de neşrin hitamından itibaren üç ay sonra tekrar neşir olunabilirler. (BK. 374 f. II,III).

Bundan başka bir müellifin birden fazla eserini ayrı ayrı yayımlamak hakkını veren neşir mukavelesi, o eserlerin bir arada basılması ve neşredilmesi salâhiyetini vermediği gibi, bir müellifin külliyatını veya eserlerinden bir nev'ini neşreylemek hakkı da naşire, külliyatın muhtevvi olduğu eserleri ayrı ayrı basıp yaymak salâhiyetini bahşetmez (BK. 378). Ezcümle resimleri ile birlikte yayımlanan bir eserin resimlerini neşir ayrıca bastıramaz (ATF. 59 II 351 - JdT. 1934 I 477). Bununla beraber akitle işbu hakların da elde edilmesi bittabi mümkün ve caizdir.

2 — Nâşirin hak ve borçları :

Nâşirin esaslı hak ve mükellefiyeti eseri çoğaltmak ve halk arasına yaymaktır. Bu mevzuda mükellefiyet söz konusu edilmeden, sadece çoğaltma ve yayma hakkının devri halinde neşir mukavelesinden bîba bahis olunamaz (ATF. 69 II 53 - JT. 1943 I 338). Bu itibarla gerek akdin tata tarifi hakkındaki 372. madde, gerekse nâşirin borçlarına dokunan 376. maddede nâşirin çoğaltma ve yayma mükellefiyetini açıkca belirtmektedirler.

Çoğaltma ve yaymanın nefi ve hasarı kaideten nâşire aittir; FâFa Fakat tarafların anlaşması ile müellifin de nâşirle birlikte hasara iştirakli mümkündür. Gerçekten BK. 381. maddenin 2. fıkrasına göre, âkitler er bedelin kısmen veya tamamen tediyesini satışın neticesine bırakmışlarsa eser sahibi nefi ve hasarın bir kısmını yüklenmiş olur. Bu takdirde de nâşir satış hesaplarını tanzime ve teamül dairesinde, isbat edici vesikaları eser sahibine ibrazı mecburdur. Sözü edilen 381. maddenin kenar arar notundaki tediye zamanı tabirine rağmen, işbu madde hükmünü, bededödelin sadece tediyesinin değil, fakat kesin miktarının tesbitinin dahi satış neticesine tabi tutulmasının kastedilmiş olduğu şeklinde manalandırmamak, kanunun aslındaki ifade tarzına ve hal icabına daha uygundur. Meselâ müellife ödenecek bedel satılan nüsha adedi ile mütenasip olarak tete tesbi olunmuş ise durum böyledir.

Çoğaltma ve yayma işlerinin nefi ve hasarını yani bu faaliyetlerin masraf, kâr ve zararlarını tamamen müellif deruhde ettiği takdirde derde hakiki ve saf bir neşir mukavelesi değil, vekâlet hükümlerinin tatbiki olanı gereken komisyon yoluyla neşir münasebeti karşısında bulunulur.

Neşir mukavelesi mefhumuna zarurî olarak dahil olmamakla beraber, nâşirin tatbikatta çok rastlanan diğer iki borcu da müellife birer bedel ödenmesi ve bedava nüshalar verilmesidir.

Şimdi bu borçları birer birer ele alarak daha yakından inceleyelim.

a) Eseri çoğaltma borcu :

Bu mükellefiyetin ne tarzda ve hangi hudutlar dahilinde yerine getireceğinin takdiri taraflara bırakılmıştır. Yazılı eserler için normal çoğaltma usulü basım, yani tabıdır. Bu da teksir veya basım makineleri ile olabileceği gibi, daktiloda yazmak suretiyle de olabilir. Musiki eserlerinde bir şarkının plâğa alınarak bu plâğın kalıplarla çoğaltılması da aynı mahiyettedir. Kanun çoğaltmanın münasip şekilde yapılacağını belirtmek suretiyle her çeşit eserin kendisine mahsus bir usul ile çoğaltılmasını istemekle ifade etmek istemiştir.

Basınmış olan eserin nüshaları satışa çıkarılmazdan önce tamamen veya kısmen zâyi olduğu takdirde nâşir zâyi olan nüshaları masrafı kendisine ait olmak üzere tekrar bastırabilir ve bu basım için eser sahibine ayrıca bir bedel vermekle mükellef değildir. Ancak dikkat edilmek icabı beder ki, 383. maddenin 1. fıkrası nâşire kaybolan nüshaları tabi hususunda genel bir salâhiyet verdiği halde, 2. fıkrası tabi masrafının fâhâiş olmaması kaydıyla ona bir mecburiyet tahmil eylemektedir. Gerçekteten nâşir, fâhîş masraf ihtiyarına mecbur olmaksızın, zâyi olan nüshaların yerine yenilerini ikame edebilecek olduğu takdirde buna mecburdur. B Bu madde hükmü, eserin kazara zâyi olmasının mukaveleyi, BK. 117. maddede hilâfına, sona erdirmediğini göstermektedir ki bu hal tarzı adaletete uygundur. Çünkü yayım hakkı ve mecburiyeti muayyen nüshalara tatallûk etmemekte ve o nüshaların kaybolması mukavelenin icrasına birbir mâni teşkil eylememektedir (Oser-Schönenberger, Art 391. No. 1).

b) Eseri yayma (Neşir) borcu :

Nâşirin ikinci borcu eserin çoğaltılan nüshalarını halk arasında yayımdır. Yayım, eserin çoğaltılmış nüshalarının ticaret mevkiine konmasıdır. Nâşir bu işi eseri satışa çıkarmak, dağıtmak veya her hangi başkka bir şekilde istifadeye arz etmek suretiyle yapabilir (FSEK. 23). Satımın ve yayımın muvaffakiyetini sağlamak için nâşir lüzumlu ilânları yapmaya ve diğer tedbirleri almaya mecburdur. Meselâ meslek dergileri veya umumî yayım vasıtaları ve radyo ile ilânda bulunmak, bu meyanda belirtilebilir.

Eserin satım fiyatını nâşir tâyin eder. Bu fiyat eserin satılmasına mânni olacak derecede yüksek olmamalıdır (BK. 376, f. II). Nâşir ilk önce tesbit etmiş olduğu fiyatı sonradan indirebilir veya yükseltebilir. Tesbit olunan fiyatın satıma mâni olacak derecede yüksek olması veya müellifin alacağı bedelin satım neticesine bağlı bulunması hallerinde müellif de fiyatın tesbitine müdahale veya iştirak edebilir.

c) Bedeli ödeme mükellefiyeti :

Yukarıda belirtildiği üzere, müellife devrettiği hak karşılığında bir bedel, bir ücret ödenmesi neşir mukavelesinin zarurî bir unsuru değildir. Fakat tatbikatta neşir mukavelesi hemen daima ücretli yapılır ve eser sahibinin bedelden feragat eylediği, hal icabından anlaşılmadıkça, onun bedele istihkakı asıl kaide olarak kabul olunur (BK. 380, f. I). Şu halde nâşir, müellifin bedelden feragat eylediğini ispat ile mükellefir.

ddahi mukavelenin sona ermesi gerekir. Zıya keyfiyetinde nâşirin kusuru bulunan hallerde BK. 96 ve sonraki maddeler hükümleri uygulanır.

2 — Tarafların şahsı ile ilgili sona erme sebepleri :

a) Eser sahibinin şahsında vukua gelen sebeplerle eserin ikmalî mümkün olmazsa, mukavele münfesihi olur. Kanun misal olarak eser sahibinin ölümünü, kabiliyetinin zıyanı ve kusursuz olarak ikmal imkânısızlığında bulunmasını zikrelemektedir. Kabiliyetin zıyanından mak-saat eseri meydana getirecek fikrî ve ruhî ehliyetin kaybolmasıdır. Ez-cümle müellifin bir akıl hastalığına tutulmuş olması buraya girer; buna mukabil meşguliyetlerinin fazlalığı, acele teslimi gereken başka işleri-nin bulunması, kabiliyetin zıyaı mefhumuna giremez. Eseri ikmal imkânısızlığı mefhumuna misal olarak da, uzun bir hastalık veya uzun bir askerlik hizmetini, bir kaza neticesi vukua gelen maddî sakatlıkları gös-termek mümkündür.

Bahsedilen bu gibi hallerde mukavele, eserin tamamı için kaideten sona erer. Bu esas BK. 117. maddesindeki kaidenin bir tatbik halidir ve müellifin eseri hazırlama borcunun şahsan edası gerektiğinin bir sonu-cudur. Fakat eserin basılmış olan kısmının kabili istifade olması veya geeri kalan kısmın üçüncü şahıslar tarafından ikmalinin mümkün görül-mesi bakımından bâzı istisnalar derpiş eylemek mümkündür. Nitekim kanun, mukavelenin tamamen veya kısmen muhafazasının mümkün ve muhik bulunduğu hallerde, hâkime mukavelenin muhafazasına karar vererek bu hususta icabeden tedbirlerin alınmasını emretmek salâhiye-tini tanımıştır (BK. 384, f. II). Meselâ forma forma basılıp satılan eser-leerde olduğu gibi basılmış olan kısım bir kıymet ifade eylemekte ise, ta-rafların anlaşması veya hâkim kararı ile mukavele o kısım için muha-faza olunabilir.

Diğer taraftan üçüncü şahsın eseri ikmal etmesi imkânı bulunan hallerde de durum aynıdır. Bir eserin şahsan ikmalî lâzım gelip gelme-diğinin takdirinde hâkim bilirkişinin mütalâasına müracaat edebilir.

Eseri sahibinin iflâsı neşir mukavelesine tesir etmez. Zira eserin ikmalî keyfiyeti şahsî bir eda teşkil etmesi dolayısıyla iflâs masasına girmez. Fakat alenileşmiş bir eserin müsveddesi ile basılmış nüshaları, böyle alenileşmiş eserler üzerindeki malî haklar ile bu haklara dair söz-leşmeden doğan para alacakları cebrî icra veya hapis hakkı mevzuu olabilirler (FSEK. 62).

b) Nâşirin şahsında vukua gelen sebepler :

Nâşirin ölümü veya hastalanmasının mukaveleye nasıl tesir icra edeceği hususunda kanunda bir hüküm yoktur. İstisna akdindeki 371. madde hükmünün kıyasen tatbiki suretiyle nâşirin ölüm veya hastalığının mukaveleyi kaideten sona erdirmeyeceğini ve fakat nâşirin şahsı nazara alınarak yapılmış olan akdin bu hallerde münfesihi olacağını kabul eylemek doğru olur.

Nâşirin iflâsı da mukaveleyi otomatik olarak yâni kendiliğinden sona erdirmez. Ancak eser sahibine borcun ifa edileceğine dair teminat istemek salâhiyetini verir (BK. 384, f. III). Sözü edilen fıkra hükmü BK. 82. maddedeki prensibin bir sonucudur. O halde müellif veya hâlefi, nâşirin iflâsı zamanında hulûl etmiyen borcun ifa edileceğine dair teminat verilmesini iflâs masasından isteyebilirler. Münasip bir müddet zarfında gerekli teminat verilmediği takdirde, eser sahibi mukaveleyi feshederek eseri başka bir nâşire tevdi salâhiyetini haizdir.

leler, ilâ... — Ancak 15 Kasım 1912 tarihli kanun, bile bile yalan söyliyerek itham eden veya şantaj yapan kadınlara karşı ağır cezalar koymuştur.

Babalığı iddia olunan şahsın müdafaası : — Çocuğun veya ananın takibat hakkı, şu hususlar sabit olduğu takdirde, kabul edilmez :

1 — Baba olduğu zannolunan şahsın, ananın hâmilinin kanunî müddet içinde çocuk yapmak hususunda bedenî iktidarsızlığı vâki ise :

2 — Ananın iffetsizliği şâyi ise;

3 — Hâmilin kanunî müddet içinde ananın başka bir âşığı ile münasebeti vâki ise.

İddia olunan babalığın esaslı olarak münakaşası sırasında müddei-aaleyh bütün vasitalara başvurabilir. Bugün evlâtlık vâkiasının, kan bakkımından imkânsızlığını ispat etmek suretiyle, ileri sürülen delilleri çürütme müsaadesi de hukukan verilmiştir.

Nazariyatta çok güzel ve çok adaletli olan ve evlâtlık vâkiasını ispat edebilecek çocuklar için de çok mükemmel olan bu kanun, gayrimeşru çocukların ekseriyetini delilleri tedarik güçlükleri dolayısıyla — himayesi dışında bırakmak bakımından eksiktir ve mahzurludur.

Jermen kanunu bambaşkadır; bu orta çağın eski teamüllerini kanun hâline sokmuştur. Bu kanun, gayrimeşru çocuğa öteki çocuklarla müsavi haklar vermeyi düşünmemiştir. Sadece, kendisini peydahlamış olan adam tarafından on altı sene müddetle bakılıp beslenme hakkını tanımıştır.

«Gayrimeşru bir çocuğun babası, çocuk on altı yaşını dolduruncaya kadar, anasının içtimâî seviyesi ile mütenasip bir nafaka vermek mecburiyetindedir. Bu nafaka gıda, tahsil ve terbiye, çıraklık masraflarını temin için kâfi olmalıdır. Bu nafaka, mâkabline şümullendirilerek tâyin olunabilir» «Bürgerliches Gesetzbuch» — Kanunu Medenin 1708 ve 1711 inci maddeleri.»

Bu, besleme mükellefiyetini yüklenen babalık sistemidir.

16 yaşından sonra, anasının adını taşıyan çocuk, kendisini gayrimeşru surette dünyaya getirmiş olan babasına karşı hiç bir hak iddia edemez; ancak, devamlı mâlûliyeteye uğramışsa hakları, bu yaştan sonra da devam edebilir.

Bu sistemde, babalığın tâyini hususundaki takibat, geniş ölçüde açıktır; hattâ mecburidir. Mahallî gençlik ofisi (Jugendamt), bu husus-

olduğunu ispat ettiği takdirde — inkâr edebilir (*). Medenî kanun maddesi : 312.

Bu imkânsızlık ancak iki sebebe dayanabilir :

1 — Uzak kalma,

2 — Kocanın ârizî ademi iktidarı.

Bundan anlaşılan mâna : Travmatizmler ve en nihayet, ademi iktidarın sebebi olan hastalıklardır. Bunlara karşılık, kanun tabîî ademi iktidarı kabul etmez.

Evlâtlığın vâki olmadığını gösteren kan uymazlığı vâkiası, tek başına çocuğun doğumunun kocadan sakınmış olması hali müstesna, babalığın inkârı vâkiasını kabul etmek için kanunen kâfi sayılmaz (Fransız Medenî Kanunu; madde : 313).

Adli Tıp Meselesi

Fransa'da mahkemeler «Hiç olmazsa bâzı hallerde, evlâtlık bağları olarak farzolunan bağların imkânsızlığını keşf ve tahkik etmek» veya «X» şahıs ile, «Y» çocuk arasında evlâtlık bağının biyolojik bir katıyetle reddedilip edilmeyeceğini araştırmak için ilmi metodların yardım ve işbirliğini talep etmektedirler.

Babalığın aranması, adli tıbaa ait bir inputabilite yani sebep ile neticede arasında bağlantı tesis etmek ve bu neticeyi sebebe isnat edebilmek şekliyle kendini gösterir. Ehli-vukuf araştırması (keşfi, tahkikaklı) mevzuu olarak sebebi (yani baba farzolunan kimseyi), neticeyi (yani gayrimüşru çocuğu) veya bağı (yani evlatlık vakiasını) ele alabilir.

1 — Babalık zannı altında bulunan şahsın iktidarsızlığı :

Babalık zannı altında bulunan şahıs, hamlin kanunî müddeti esnasında - yani doğumdan evvel 300 üncü gün ile 180 inci gün arasında, demek ki bu tarihten önce onuncu aydan 7 nci aya kadar ki zaman içinde - fiziklanan kadını gebe bırakmak imkânsızlığı içinde idiyse, babalığın tanınmasından dolayı takibat hakkı kabul edilmez. (Fransız Medenî Kanunu Madde : 340).

Bu fiziki imkânsızlık iki şekilde kendini gösterir :

- Koid iktidarsızlık (impotentia coeundi)
- Çocuk yapma iktidarsızlığı (impotentia generandi)

25

I. H. D. 1/7/1930 tarih 4516/2973

I. H. D. nin 4/2/1934 tarih 4791/435

H. H. U. nin 4/5/1955 tarih 1/73-80

H. H. U. nin 6/5/1953 tarih 222/57-63, sayılı kararlarıdır.

A — Temyiz Mahkemesi I. H. D. nin 1/7/1930 tarih 4516/2973 sayılı kararı :

Bu kararı mahallî ve şahsî imkânlarla elde edemedik. Bu sebeple tetkik de edemedik.

B — I. H. D. nin Esas : 4791 Karar : 435 4/2/1934 tarihli kararı :

Bu kararda : (I)

(Dâvacı köylerin dâvaları, münazaalî mahallin köylerinin muhassas mearası olduğuna mütedair olmayıp, köyleri ahalisinin yazın ikamet ve intifalarına muhassas yaylâları olduğu iddiasından ibaret olmasına göre, hâdisede, Arazi kanununun 101 inci maddesine temas ettiğinden mezkûr maddede hükmüne tevfikân tetkikat icrası ve hâdisede şahit istimaina cevaz olmadığı nazarı dikkate alınması ve iddianın mezkûr maddede beyan olduğu veçhiyle kayda veya bu mahiyette muteber bir vesikaya müstemit olup olmadığına göre karar itası icab ederken bundan zuhulle Arazi kanununun 97 nci maddesine müsteniden hüküm verilmesi nakzı müsteltzim görülmüştür) denmektedir.

Karardaki mucip sebepler tevhidi ictihat kararında aynen kabul edilmiştir

4/5/1955 tarih 1/73-89. sayılı heyeti umumiye kararının izahında görüleceği üzere Arazi kanununun 97 inci maddesi yalnız meralara aittir. Tevhidi ictihat kararında : (Köy ahalisinin yazın ikamet ve intifasına muhassas yaylâlara) aittir.

C. H. H.U. Esas : 1/73 Karar : 89 4/5/1955

Meselenin iyi anlaşılması için kararı, pasajlar alarak tetkik edeceğiz:

Dâva : Dâvacı köye ait mevki ve hududu belli yaylâ, köyün kuruluşundan beri köy halkı hayvanatının mustakilen intifasına terk edilmiş

(1) Bu karar Cevat Abdürrahim Gücünün nazarı ve ameli hukuk dâvaları 1. C. Sh: 269 ve 210 uncu sahifelerinde birinci hukuk dairesi kararı, M. Zerrin Akgünün Mera Hukuku kitabında 93 üncü sahifede Hukuk Heyeti Umumiyesi kararı olarak gösterilmişse de aynı karar olduğundan M. Z. Akgündeki kayıt hatıdır.

iken dâvalı köy hiçbir hakka istinat etmeksizin müdahalede bulunduğundan vâkı müdahalesinin menine karar verilmesi talep edilmiştir.

Hüküm : Dâvalı köyün hiçbir hakka istinat etmeksizin dâvacı köye ait yaylayı ev yapmak suretiyle işgal ettikleri anlaşıldığından yayla eevlerinin yıkılmak suretiyle müddeabih yaylaya dâvalı köyün vâkı müdlahelesinin menine karar verilmiştir.

I. H. D. Kararı : (2) Temyiz olunan hükmün gerekcelerine göre diğer temyiz itirazları yerinde değilse de, taraflar ihtilâflı yerin yayla olduğunu iddia etmişlerdir. Bu yerin yayla olduğunu isbat için tahsise dair bir kayıt veya karara istinat olunması lâzımdır. İdarei hususiyeden alınan vergi kaydı böyle bir iddiayı isbata salih bir delil değildir. Böyle bir iddianın şahitle isbatı caiz olamaz. Böyle bir arazinin köy hududnamesi dâhilinde bulunması o köye intifa salâhiyetini hasrettiremez. Köy hududnamesi dâhilinde bulunan eşhasa veya köy hükmî şahsiyetine ait bulunmayan arazi hazineye aittir. Aslolan hazinenin tasarruf hakkıdır. Tahsis keyfiyetini iddia edenin isbat eylemesi lâzımdır. Böyle bir iddiayı isbatta salih delile istinat etmeyen dâvasının ahârın bu yere müdahalesinin menini istemeğe hakkı mevcut olmadığının kabulü lâzımdır. Bu cihetin göz önünde tutulmamış olması yolsuz olduğundan, hüküm bozulmuştur.

İsrar kararı : İsrar kararı verilmiştir.

Temyiz eden : Dâvalı köy temyiz etmiştir.

H. U. K. Dâvacı köy münazaalı yaylanın münhasıran kendi köylerine mahsus olduğuna dair bir belge ibraz edememişlerdir. Yayla iddialarının meraya imtisalen şahitle isbatı caiz değildir. Arazi Kanunun 97 nci maddesinde meradan ve 101 inci maddesinde yayladan bahsedilmesi de mera ile yaylanın ayrı ayrı hususiyetleri haiz ve ayrı hükümlere tâbi araziler olduğunu göstermemektedir. 101 inci maddede defterhanei âmirde mukayyet olup bir karye ahalisine mustakilen minelkadim mahsus olan yaylak ve kışlakların otundan ve suyundan kendilerine mahsus olan karyeler ahalisinin intifa eyleyip ecanibden bulunan diğer kura ahalisinin intifa edemiyeceğinin tasrih olunması bu قابل iddialarda tahsise dair bir karar veya belge aranması lüzumunu haklı kılar. Böyle bir belgeyi hâmil olmadığı anlaşılan dâvacı köyün men'i müdahale dâvası acmağa salâhiyetli olduğu kabul edilemez. Kaldıki hâdisede dâvalı köy, dâvacı köyün yaylanın otundan ve suyundan istifadesine de mâni olmuş değildir.

(2) Heyeti umumiye kararlarında, daire kararlarının numarası yazılmadığından tatbikatçılar dairenin noktai nazarını tarih ve numarasını öğrenerek takip etmemektedirler.

diir. Bu sebeplerle varit olan ve dâvanın reddi lüzumuna işaret eden özel dâaire bozma kararına uymak lâzımken aksine düşüncelerle ve yaylanın meheradan farklı olmadığından bahsiyle ısrar edilmesi yolsuzdur.

Görülüyorki dâva mevzuu yayladır. Aşağıda tatbikattan verilen yeni örneklerde görülebileceği gibi yaylaya ait teessüs etmiş ve muhkem kazıye halini almış mahkeme kararı, tapu hükmündedir.

Vergi kaydı mülkiyete karine olmadığı gibi yaylanın kadim tahsisine de delil değildir. Şahsî mülkiyet dışında kalan ve köye tahsis edilmeyen yerler köy surnamesi içinde olsa dâhi hazineye aittir. Tahsis iddiasında bulunan, bunu isbatla mükelleftir.

Yayla ile mera aynı değildir. Bunlar hakkındaki iddiaların ispat şekli de aynı olamaz. Böylece bu kararlar evvelce mevcut olan heyeti kararlarından da dönülmüştür (3).

D — H. H. U. Esas : 1/222-57, Karar : 68, 6/5/1953 (4).

Hukuk Heyeti Umumiyesinin hallettiği dâva : (İntifai hükmen ve tapu ilde köylerine ait bulunan 310 lira değerindeki dağa, dâvalı köyün fuzulî teecavüz ve müdahalesinin men'i) dâvası olup, mahkemece mahallinde yapılan keşif ve dinlenen ehli-vukufların mütalâasına göre münzaalı dağın dâvalı köy hududu dâhilinde bulunduğu anlaşılmış ise de, her iki köyün bu dağdan Haziran ayında istifade ettikleri ve dâvalı köyün Haziranın 22 sinden sonraya kadar ve dâvacı köyün dahi Haziranın 15 in-den itibaren burada hayvan otlattıkları, bilâhare terk ettikleri tahakkuk ettiğinden müddeabih yerin dâvalı köyün hududu dâhilinde bulunması dâvacıların buradan istifadelerine mani olmayacağından tarafların yazılı olduğu şekilde istifade etmelerine, dâvalıların müdahalelerinin men ine karar verilmiştir.

Mahkeme hukukî tâbir kullanmayarak dağ demiş olup bunun mer'a mı yayla mı olduğu anlaşılmaktadır.

Vakı temyiz üzerine Birinci Hukuk Dairesince :

(Birinci defa dinlenen bilirkişilerin beyanları kabul edilmeyerek ikinci defa karar verilmiş olduğuna göre yeniden münzaalı dağı ve çevresi-

(3) H. H. U. Esas : 1/54, Karar : 55, 18/3/1948

Dâva olunan meranın önceleri hükümetce iki taraf köyden hangisine terk ve tahsis edilmiş olduğunun ve bu tahsisin istiklâl veya iştirak üzere mi olduğunun araştırılması, bu hususta iki tarafın delillerinin dinlenmesi ve neticeye göre karar verilmesi lâzımdır.

(4) Son İçtihatlar dergisi sahife : 2048

hayvanını otlatır. Ahar kariye ahalisi o mer'aya hayvanlarını süremez. İki veya üç kariye ahalisi beyninde minelkadim müşterek olan mer'ayya hangi kariye hududu dâhilinde bulunursa bulunsun hepsi müşterek hayvanlarını otlatır ve menedemez. Bu mer'aların hudutları bilâhare genişletip daraltılamaz.

Bu ve mûtaakıp maddelerde şahitle ispatı emreden bir hüküm yoktur. Muhassas olmak kâfidir.

(Arazi Kanunu mucibince metruk araziden olan yayla ve mer'alar Medenî Kanunun 641 ve 912 nci maddelerinde bahis mevzuu olan mernfaati umuma ait olan mallar meyanına girmiştir. Medenî Kanunun kabulü tarihinde üzerinde henüz kimsenin mülkiyet veya tasarruf hakkı doğmamış bulunan yerlerde Medenî Kanun gereğince devletin tasarrufu altındadır.

4753 sayılı kanunla onun mütemmimi bulunan 5618 sayılı kanun bu kabil arazinin ihtiyaçlara göre eşhasa tevziini âmirdir. Bu salâhiyet idarî mrecilere tanınmıştır.)

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 8 inci maddesinin a ve b bendi hükümlerine göre devletin hüküm ve tasarrufu altında olup kamu işlerinde kullanılmayan arazi ile bir veya birkaç köy kasaba veya şehrin orta malı olan arazinin ihtiyaçtan fazla olduğu Ziraat Vekâletince belirtilen parçası ihtiyaç sahibi kimselere dağıtılır. Bu kanunu tâdil eden 5618 sayılı kanunla eklenen üçüncü maddeye göre: Köy, kasaba ve şehirlerin zirâî ve ekonomik şartlarına ve hayvan varlıklarına göre mer'a ve yaylak ihtiyaçları Ziraat Vekâletince hazırlanan Heyeti Vekilece kabul edilen normlara göre hesaplanır. İhtiyaçlara göre kroki ve haritaları tanzim edilerek sınırlandırılır. Fazlası ek dördüncü maddenin birinci fıkrası gereğince ihtiyaç sahibine tevzi edilir.

(5618 sayılı kanunun geçici üçüncü maddesinin birinci fıkrası a müesses bulunan hakların korunacağını yâni Arazi Kanunu zamanındaki vaziyetin ikame olunacağını göstermektedir. Bu şekilde teessüs etmiş bir hak mevcut değilse idare, hal ve vaziyete göre ve istifade şekillerini gözönünde tutarak devlete ait yerleri tahsis eder. Bu tahsis ile müesses hakları ihlâl olunursa mevcut hakların korunması için adliye mahkemelerine müracaat olunur.)

Ek 3 ve 4 üncü maddeler mer'a ve yaylak ihtiyaçlarının tesbit edileceği ve fazlalığın tevzi edileceğini belirtmiştir. Geçici 3 üncü maddede Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun tatbik sırası gelmiyen yerlerde

mer'a ve yaylakların teessüs etmiş teamüllere göre eskisi gihi istifade edileceğini, sınır değişikliğinin kadim istifadeye tesir etmiyeceği kabul edilmiştir.

(5618. sayılı kanunun geçici 3 üncü maddesine, bir yerin köyün eski yaylası olduğu ve şahitle isbata müsaade bahşeden bir mahiyet izafesi lâzım değildir).

(Hülâsa : Bir yerin köy veya belediye gibi hükmü şahıslara ait yayla mahalli olduğu yolundaki iddiaların şahitle isbat olunamayacağına, defterhanedeki kayıt veya tahsise mütaallik bir kararın mevcudiyetini göstermeğe salih kanunî vesikalar ile ancak böyle bir iddianın isbat olunabileceğine müzakerede sülûsan ekseriyet temin olunamadığından ikinci müzakerede 6/6/1956 tarihinde karar verilmiştir).

Tevhidi İctihat kararının hülâsa fıkrasından önceki fıkrada 5618. sayılı kanunun geçici üçüncü maddesinde yaylaların tahsisinin şahitle isbat edilemeyeceğini kayıt etmişse de, sözü geçen maddede : mera ve yayladan bahsedilmektedir. Mera yayladan ayrılmamış birbirini teyit eder şekilde kullanılmıştır.

Meradan kadim istifade nasıl isbat edilecektir?

Yukarıdaki fıkralarda, meralarda köy kadim ise, kadimden beri muhaassasiyet iddiası şahitle isbat edilebilecektir. 5618. sayılı kanunun geçici üçüncü maddesindeki durum ile Tevhidi İctihat Kararıyla teessüs eden hukukî durumdaki isbat şeklinin, meralar hakkındaki teredüdü hali yerini tatbikatla açıklanacaktır.

Bu husus Büyük Millet Meclisinin 13/7/1956. gün 2024. sayılı kararında da tetkik edilmiştir.

III — 13/7/1956. tarih 2024. sayılı Arazi Kanununun 101 inci maddesinin tefsirine mahal olmadığına dair Büyük Millet Meclisi Kararı.

Tokat mebusu Hulusi Bozbeyoğlu tarafından 7 Ramazan 1274. tarihli Arazi Kanunun 101. inci maddesinin tafsiri talebi üzerine keyfiyet tetkik edilerek yukarıda tarih ve numarası yazılı kararla, tefsire mahal olmadığına karar verilmiştir.

Bu tefsire mahal olmadığına dair karar yukarıda incelenen aynı meevzuu, ele alan Tevhidi İctihat Kararından 37 gün sonra çıkarılmıştır. Yayla ve merâ dâvalarının ispatının açıkça belirtilmesi bakımından meclis kararının da incelenmesini faideli bulduk (9).

(9) Tevhidi İctihat kararında olduğu gibi kerâ içerisinde yazılı kısımlar tefsirden alınmıştır.

Tetkikat sırasında Adliye Encümeninde Adliye, Maliye Vekâletleri ve tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünün mümessilleri dinlenmiştir.

(Tefsir kararının hülâsası : Köy ve kasaba hudutları içinde mevcut yaylak ve kışlakların intifa tarzına mütaallik olarak defterhanei âmirede kayıt bulunmadığı ahvalde intifa hakkının aidiyeti ciheti dolayısıyla tahaddüs eden niza ve ihtilâfların halli için riayet edilmesi lâzım gelen hususların beyan ve izahı suretiyle Arazi Kanununun 101 inci maddesinin tefsirini mutazanın bulunmaktadır.

(Mevzuat hükümleri ve tahlili: Arazi Kanunun 101 inci maddesinde Defterhanei âmirede mukayyet olup bir kariye ahalisine müstakillen veyahut üçbeş kariye ahalisine müştereken minelkadim mahsus olan yaylak ve kışlağın otundan ve suyundan yalnız kendilerine mahsus olan kariye ahalisi intifa eyleyip ecanibden bulunan diğer kariye ahalisi intifa edemez ve böyle ahaliye mahsus olan yaylak ve kışlaklar alınıp satılamaz ve tapu ile bir kimseye mustakillen tasarruf ettirilemez diye hükümler tedvin olunmuştur.)

(Filhakika, metnin tetkikından herhangi yaylak ve kışlak yerinin defterhanei amirede mukayyet bulunduğu dair bir vesikanın ibraz edilmemesi halinde hadis olan ihtilâfın hini dâvada esbabı subutiye bakımından istima kabiliyeti bulunmadığı keyfiyeti tetkik ve mütalâa olunabilir.)

Burada Tevhidi İc̣tihat Kararına yanaşmakta ise de hemen aşağıdaki düşünce ile ayrılmaktadır.

(Fakat tefsir talebi zımnında mesrut hususların vâkı niza ve ihtilâflarda mücerret Arazi Kanununun yukarıda bahsi geçen maddesi hükmüne mutlak surette tâbi tutulması ile iktifa olunmayarak mevzuun sair müdevven hükümlere sirayet ve irtibatı derecesinde tetkik nazara alınmasını zaruri kılar. Bu bakımdan 4753. sayılı çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bâzi hükümleri üzerinde tevakkuf olunması icabeder).

(Anifen işaret olunan kanunun muvakkat 3. üncü maddesi hükümlerinin aynen burada tekrarını, mevzuu etrafı ile izah edeceği düşünceyle, metin aşağıya yazılmıştır.

(Geçici madde : 3 — Bu kanunun uygulanma sırası gelmemiş olan yerlerde köy, kasaba ve şehir halkı teessüs etmiş teamüllere göre mera veya yaylaklardan münferiden veya müşteriken istifadeye devam ederler.

(Köy, kasaba, şehir ve il sınırlarında yapılan ve yapılacak olan değişiklikler mera ve yaylâktan teamüle dayanan istifade hakkına tesir etmez ve sınır değişikliği sebebiyle mera ve yaylaklardan teamüllere göre istifade hakkı olanlardan herhangi bir ücret veya karşılık istenmez.

(İhtilâf vukuunda mahkemeler görevlidir

(Maddenin sevk ve vaz'ından başlıca üç esaslı unsur hâkim bulunmaktadır :

(1 - Kanunun meriyeti tarihinde kadim intifa hakkını tasdik,

(2 - Kanunun tatbikatı neticesinde idari teşkilât hudutlarında tebeddül vukua gelmiş olsa dahi kadimen müesses hakkı kemafissabık münâfeti lehine terk,

(3 - Görülüyorki Kanun vaznı bütün ihtimalleri derbiş etmek suretile zuhuru muhtemel ihtilâf ve nizaların hal ve faslı için, tevakkuf ve tdevakgul etmek suretiyle çare ve tedbir ittihazından fariğ olmamıştır).

Fakat bu tetbirde kâfi değildir. Bu sebeple Tevhidi İctihat yoluna gidilmiş tefsir imkânları araştırılmıştır.

(Bu sadette - bilhassa maddenin metninde yer alan - teamüle göre... istifadeye devam - ve - teamüle dayanır, istifade hakkına tesir etmez. İtibarelerinin ihmali değil, imali gerekmektedir).

(Ancak metinlerde tarafların ikame edecekleri beyyinelerin mahiyeti naakkında bir sarahat ve kayıt mevcut değildir. Fakat yukarıda izah olunduğu vechiyle kanun israren (teamül) mevzuuna temas etmiş ve bu esası bünyesine almıştır. Bu takdirde teamülün ne olduğunun, eskisi gibi istifadenin ne şekilde olabileceğinin isbatına mütaallik hususun teemmülü muktazıdır ki bununda serbest beyyine esasına dayandığı ve maddenin son fıkrasına mahsusan konulan hükme nazaranda ihtilâf vukuunda kaza merciinin, adliye mahkemeieri olduğu tekiden ifade ve beyan etmek lââzımdır.

(Bununla beraber mevzuda şu cihetinde belirtilmesi yerinde olur).

(Gerek Arazi Kanununun 101 inci maddesi, gerekse Çiftçiyi Topraklaandırma Kanununun gecici üçüncü maddesi münhasıran intifa mevzuuna mümas hükümleri vaz ile iktifa etmiş ve gayrimenkulün aynına sari olabilecek herhangi bir tedvin mevzuunu izahdan müctenip kalmıştır).

Böylece kanunları tefsirle vazifeli makamla, kazai tefsir mercii aynı izzah yolundan hareketle, neticede ayrılmaktadır.

(Netice) :

Yukarıda izah olunan sebeplere binaen, mera, yaylak ve kışlak diye vasıflandırılan yerlerdeki intifa hakkının aidiyeti cihetine mütallik olmak üzere mektup beyyine ibrazı mümkün bulunmayan hallerde vukuff-ehli ve şahit ikame ve istimaina ve sair delillere istinat olunmasına cevaz bulunduğu neticesine varıldığından tefsir talebine yer olmadığına ittifakla Encümenimizce karar verilmiştir).

(Bu karar Büyük Millet Meclisi umumî heyetince kabul edilmiştir)).

Bu suretle yaylak ve kışlak bahsinde Temyiz Mahkemesi Tevhidi İğ-tihadından ayrılmıştır. Biz yukarıda tafsilen anlattığımız hususları terkiiip ve neticeyi çıkarmadan Tevhidi İctihat kararının neşrini mütaakip Temyiz Mahkemesinden geçmiş bir yayla dâvasını tahlil edeceğiz.

IV — Bir yayla dâvası ve I. H. D. nin 25/9/1956 tarih ve 5349/4875 sayılı kararı :

Bu dâva evvelce tescil talebiyle açılmış ve yaylakların tescili mümkün olmadığından rededilmişti. Bu kararın kesinleşinceye kadar geçen safha daha önce meslekdaşlara bir yazımızda duyurulmuştu. Yazının sonunda dâva tamamen bitmediğinden bir kere daha mahkemeye getirilmesinin mümkün olacağı bildirilmişti. İşte bu kere açılan ikinci dâvayı tetkik edeceğiz.

1 — Dâvanın mevzuu ve iddia :

Kadimedenberi halife kuyucağı köyüne terk ve tahsis edilmiş üçpınar namı diğer Halife kuyucağı yaylâsına müvekkili köylülerin tasarruf edip, intifa ettiklerini, 1278. tarihinde şeriye mahkemesinde geçen dâvada dâvalı köyün müdahalesinin menine karar verildiği, bu yerin Emirce Sultan vakfına ait kayıtlar arasında tescil edildiği, 1934. senesinde Orman idaresinin vakî müdahalesi üzerine Halife kuyucağı köyü halkından bir kısmı dâva açtığı, dâvalı köy halkının hakkı olduğundan bahisle dâvaya dâhil olmuşsa da muarızlarının men edildiği, temyiz edilmeyerek kesinleştiği, intifa hakları ilâmla sabit olup başkaca meraları bulunmadığından mera ve ormana ait intifalarının vâkı müdahalelerinin menine karar verilmesi talebidir.

2 — Dâvalının defii

Dâvacıların üçpınar yaylâsı ile bir gûna alâkaları bulunmadığı, kendi köylerinin sınırını içinde olduğu, dâvacı köye 3-4. saathk mesafede olup hayvanlarının bu yaylâdan istifade etmedikleri, evvelce dâvacıların aç-

tıkları dâvanın reddedildiğini, dâvanın derecattan geçerek kesinleştiğini, bu kere mahiyetini değiştirerek dâva açılmıyacağından ve bugüne kadar istifade talepleri ve tahsis kayıtları olmadığından ve köy kanunun 44 üncü maddesinin 6 ve 7 nci bentlerine göre bu yerin müvekkili köyün orta malı olduğundan, her iki köyün sınırlamalarında müşterek olduğuna dair bir kayıt olmadığına göre bunun tahsis ve tâyini, idarî mercilere ahit olduğundan dâvanın reddine karar verilmesi def'an bildirilmiştir.

3 - Deliler :

1278. tarihli ilâmda üçpınar yaylâsındaki mera ve ormandan Halife Kuyucağı köyünün intifa ettikleri tesbit edilmiştir. Tapu Sicil Muhafızlığının cevabına göre müddeabih Üçpınar yaylasının tapuda kaydı olmadığı bildirilmiştir.

1934/1. sayılı Asliye hukuk mahkemesi dosyasına göre : Halife kuyucağı köyünden Köseoğlu Mehmet ve arkadaşları tarafından Kastamonu Orman Md. lüğü aleyhine Üçpınar ve Süleyman dağı demekle mâruf Emirce Sultan vakfından olan yere müdahalenin men'i istendiği ve yapılan keşif ve tahkikat neticesinde : 27/4/1275. tarihli vakıf temessük senetleri tasdiksiz olduğu ve ihticaca salih bulunmadıklarından dâvanın redd edildiği ve vâkı temyiz üzerine kararın bozulduğu, dosya muameleye koonmadığından meselenin katî olarak halledilmediği tesbit edilmiştir.

Asliye Hukuk mahkemesinin 1955/666. sayılı dosyasında : Dâvacı köy Üçpınar yaylasının, zilyedikleri dolayısıyla tescilini istedikleri yapıların tahkikat ve keşif, ibraz edilen vesikalara göre : Tescil istenen yerin yaylâ olduğu, dâvalı Baş köyün sınırları içerisinde bulunduğu, dâvacı köye 2-3 saat mesafede olduğu, dâvacı köyün ilkbahar sonu hayvanlarını yaylâya çıkararak bir buçuk ay otlattığı yaylânın eteğindeki sudan istifade ettikleri, dâvacı halife kuyucağı adına tapuda hukuken muteber bir kayıt bulunmadığı ve haşka şahıslar adına mevcut vakıf temessük senetleri tasdiksiz olduğu, Medeni Kanun, Tapu Kanunu, Tapulama Kanunu, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ve Köy Kanunu tetkik edilerek, dâve tescil dâvası olduğundan, yayla olan müddeabih yerin hususi mülkiyet hükmünce dâhil olamayacağından vâkı tescil talebinin reddine karar verilmiş, karar Heyeti Umumiyeden geçerek tasdik edilmek suretiyle taraflar arasında muhkem kaziye halini almıştır.

Bu dâva da delillerin münakaşası sırasında : Müddeabih yerin tarla olmadığı yaylâ olduğu kabul edilerek Köy Kanununun 3 üncü maddesi,

4 üncü maddesinin 6. ve 7 nci bentlerine göre yaylaların köyün orta maa-lı olduğu, köyün sınırı içerisinde olabileceği gibi, köyün sınırı dışında da olabileceği, her iki haldede Köy İhtiyar Meclisi tarafından sınırları çizilerek Nahiye Müdürlüğüne ve oradan vilâyete gönderilerek tapuda defteri mahsusuna yazılacağı, anlaşmazlık vukuunda Vilâyet İdare Heyce-tince meselenin halledileceği, istifade eden köylerin yine istifade edecelk-leri ve tescil talebinde bulunulamıyacağı münakaşa edilmiştir.

4 - Hüküm :

Tarafların iddia ve def'ine, tetkik edilen dosya münderecatına göre müddeabih yerin dâvalı Baş köyün sınırları içerisinde bulunduğu, Üç-pınar ve Halife kuyucağı yaylası diye mâruf olduğu, dâvalı köy yakınlığı ve sınırları içerisinde olduğundan hayvanlarının her zaman otladığı, dâvacı köyün iki üç saat mesafede olduğu, yalnız ilk bahar sonu hayvan-larını yaylaya çıkarıp bir, birbuçuk ay otlattıkları ve yayla eteğindeki pınarın suyundan intifa ettikleri, tapuda kaydı olmadığı, dâvalı köyün intifaina fiilen ve hukukan müdahale ettikleri sabit görülerek, Dâvacılar mezra veorman olarak intifaina da karar verilmesini de istemişlerse de, meraların mezra olarak intifaı hukuken muteber olmadığı ve ormanlar devletin tasarrufuna geçtiği, intifa şekli âmm kanunları ile tanzim edil-diğinden bu husustaki taleplerin reddiyle 49680. metre murabbaında Üç-pınar yaylasında dâvacı köyün dâvalı köy ile müştereken intifaina, dâva-lı köyün müdahalesinin menine 9/4/1956 tarihinde karar verilmiştir.

Karar iki tarafca temyiz edilmiş ve Temyiz Mahkemesi Birinci Hük-uk dairesince bozulmuştur.

5 — I. H. D. Esas : 5349, Karar : 4875, 25/9/1956 sayılı kararı :

Dâvacı, ihtilâflı yerin köye ait yerin yayla mahalli olduğunu ve ew-velce 1278 tarihinde münazaalı mahallin dâvalı köyün müdahalesi üzerine müdahalelerinin menine dair bir karar istihsal edildiğini iddia ve bu id-diasını ispat için ilâma istinat etmiş ve dâvalı köy ise ihtilâflı sahanın kendi sınırları içinde kaldığını müdafaaten beyan eylemiştir. Bu dâva ve-silesiyle mahallinde tahkikat yapılmamıştır. Bu ihtilâfın halli için dâva-cının istinat ettiği ilâmdaki sınırların, arazide birer birer tesbit ettiriil-mesi ve böylece dâvacının ilâma müsteniden hak iddia ettiği yerin tâyyin olunması ve işin anlaşılması için ilâmdaki sınırları ve ihtilâflı yerleri gösterir bir de kroki yaptırılması, ondan sonra Köy Kanununun muaddel 6 nci maddesi gözönünde tutularak köyün sınırlamalarının tatbik ettiriil-mesi, dâvalı köyün sınırları içine, ilâmda bahis mevzuu olan yerin isab'et

ettiği anlaşılırsa, bu halde yukarıda zikri geçen Köy Kanununun 6 ncı maddesi mucibince taraflar arasında iştirak münasebeti doğacağına göre zöcünde tutulması ve ilâmda takdir edilmiş bulunan saha dâvalı köyün sınırları haricinde kaldığı anlaşılırsa, o zaman da bu yerde dâvacının müstakillen hakkı bulunduğunun kabulü ve ilâmdaki yer, sınırlar haricinde kaldığı takdirde bu yer üzerinde dâvacının hakkı olduğunu ispat edemediği nazara alınarak ona göre karar verilmesi icap ederken iddia ve müdafaalar tahkik edilmeden karar verilmesi yolsuz olduğundan bahisle bozulmuştur.

6 — Kararın tahlili :

Karar Tevhidi İçtihat Kararını mütaakıp verilmiştir. Tevhidi İçtihat kararını açıklar mahiyettedir :

a) Yaylanının bir köy halkına tahsis edildiğinin subutu için yalnız ddefterhaneyi âmirede kayıtlı olmak şart değildir. salâhiyetli makamlardan verilmiş vesikalar da, tahsisin ispatı için kâfi görülmüştür.

b) 1273. tarihinde alınan mahkeme ilâmının mahallinde tatbiki ve ihtilâflı yerleri gösterir bir krokinin yaptırılması lâzımdır.

c) Her iki köyün sınırnamesinin tatbiki ve nizalı yerin hangi köyün sınıırı içinde kaldığının tesbiti lâzımdır.

ç) Münazaalı yer dâvalı köyün sınırı içinde ise, her iki köy, Köy Kanununun 6 ncı maddesi gereğince müştereken istifade edecektir.

d) Münazaalı yer dâvalı köyün sınırı dışında ise, dâvalı köyün müstakillen istifasının kabulü lâzımdır.

e) Münazaalı yere, istinat edilen 1278 tarihli mahkeme ilâmı uymadığı takdirde, dâvalı köyün müddeabih yerde hakkı yoktur.

Kararda, yukardaki hususlar hakkında tahkikat yapılmadığı bahsedilmekte ise de, tetkik edilen 1956/666 sayılı dosyada taraflar aynı olduğğu, köy sınırnamaları tatbik edildiği, nizalı yerin dâvalı köyün sınırı içinde kaldığı tesbit edilmiş ve krokiside çizilmiş olduğundan ayrıca tahkik edilmemiştir.

Dâvacı köy iki üç saat mesafede olup münazaalı yer dâvacı köyün sınıırı dışında bulunduğu ve baharın bir-birbuçuk ay hayvan yaylatıldığı sabit olduğundan yazılı şekilde karar verilmiştir. Yalnız 1278 tarihli karar evvelce ibraz edilmediğinden mahallinde tatbik edilmemiştir.

V — N E T İ C E

Tevhidi İctihat Kararı ile, tefsire mahal olmadığına dair B. M. M kararları arasında 50. gün kadar bir zaman farkı olduğu ve tefsire mahal olmadığına dair kararın daha sonra çıktığı neticelerinde ayrıldıkları ve her iki kararda mülga Arazi Kanununun 101 inci maddesi, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ve tadilatının münakaşa yapıldığı görülmektedir.

Tevhidi İctihat Kararında : (5618 sayılı kanunun geçici üçüncü maddesinde bir yerin köyün eski yaylası olduğu ve şahitle ispata müsaade bahşeden bir mahiyet izafesi lâzım değildir). Diye kayıt edilmiş, Tefsir Kararında aynı maddenin izahına girilerek, teamülden bahsedilmesi ve beyyine hakkında bir açıklık bulunmaması itibariyle teamülün serbest beyyine esasına göre ispatının düşürülmesi belirtilerek mektup beyyine bulunmadığı takdirde ehli-vukuf ve şahit ikamesi kabul edilerek tefsire yer olmadığına karar verilmiştir.

Bu hususta iki yazı yazan avukat Hıfzı Gözübüyük tefsir kararı ile Tevhidi İctihat kararının bertaraf edildiğini, Tevhidi İctihat Kararının Arazi Kanununun 101 inci maddesinin tatbikatına isabeti bulunmadığını ve tefsir kararının maslahata uygun olduğunu kayıt etmektedir (10)

Tefsir Kararı, Tevhidi İctihat Kararının neşrinden sonra olmakla beraber bu kararın münakaşasını yapmadığından Tevhidi İctihat Kararını bertaraf ettiğinin kabulü doğru değildir.

Kanunların tefsiri iki şekilde olur :

- 1 — Teşrii tefsir,
- 2 — Kazai tefsir,

Tesrii tefsir : Teşri organı tarafından tefsirdir ki, hâdisemizde Arazii Kanununun tefsirine yer olmadığına karar verilmiştir. Karardaki izahatt bir görüşün ifadesidir.

Kazai Tefsir : Kaza mercileri tarafından yapılan tefsirdir ki, yüksek dereceli Temyiz Mahkemesinin Tevhidi İctihat Heyeti Umumiyesinin bu hususta yaptığı tefsir, birinci derece mahkemelerini bağlayacak ve icabına göre hareketi zaruri kılacaktır.

(10) Av. Hıfzı Gözübüyük : Mera, yaylak ve kışlak iddialarında ispat şekli Adalet Dergisi 1956, Sa : 12, sh : 1247 — 1248.

Temenni olunurduki Tevhidi İctihat Kararı müzakereleri neşrolun-
sun ve tefsire mahal olmadığına dair B. M. M. nin kararının arasındaki
fark açıkca anlaşılın (11).

Tevhidi İctihat Kararının hareket noktası 4/5/1955 tarih ve 1-73 sa-
yıllı Heyeti Umumiye kararında açıklanan Arazi Kanununun 97. ve 101 in-
ci maddeleridir. 97 nci madde yalnız meradan bahsetmekte olmasına gö-
ree birinci derece mahkemeleri verecekleri kararda, kararın bozulmaması
için Tevhidi İctihat Kararına uyacaklardır.

Mera ile yaylak arasındaki müşterek unsur : Hayvan otlatılmasına
yaarar olmak ve mezru araziden uzak bulunmaktır. Yaylalar iki vasıftan
meralardan ayrılırlar :

a) Mürtefi - Yüksek yerlerde olmak,

b) Orada otlayacak hayvanların geceleri köye dönmeleri ve orada
yaatırılmasıdır. Bu farka rağmen yayla ve mera bir birine müteradif ola-
raak kullanılmaktadır. Temyiz Mahkemesi Yedinci Hukuk Dairesi bir
kaararında (12) «dağlık» gibi umumî tâbir kullanmıştır.

Tefsire mahal olmadığına dair karar karşısında, meraların üzerinde-
ki iddia'ların ispatı hususunda ikinci bir Tevhidi İctihat Kararı çıkarıla-
raak meselenin tereddütsüz halli iyi olur.

Meralar yüksek yerlerde olmayabilir, ekseriya her köyün sınırı için-
dee hayvanların otladığı sahadır. Bu yerler köye uygun şekilde terk edil-
miş ve hususî mülkiyet dışına konmuştur (13). Ancak köy ihtiyacından

(11) İcra ve İflas Kanununun 121 inci maddesine dair çıkarılan Tevhidi
İctihat Kararının müzakereleri neşrolunmuştu.

(12) VII. H. D. Esas : 8645, Karar : 5282, 9/5/1955

Dağlık olan ve dâvalı köye ait bulunduğu anlaşılmayan bu yerde her sene
ilkbahar mevsiminde mensup oldukları köy halkının hayvanlarını otlatdıkları,
700 - 80 senedenberi bu intifa şeklinin devam edip geldiği, şahadetle tahakkuk
ettirmesine dâva tarihine göre dâvalı köyün kira almamalarına göre, müdahalenin
maen'i lâzımdır.

(13) H. H. U. Esas : 1/63, Karar : 70, 14/11/1945.

Bir köye mera olmak üzere uygun şekilde terk edilmiş olan yerlerin başka-
ları tarafından ihya suretiyle tarlaya çevrilmesi, adlarına tapuya bağlanması
cahiz değildir.

53

fazla olduğundan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu hükümlerine göre kurulan Toprak Tevzi Komisyonları tarafından tevzi edilebilir (14).

Meralar üzerinde Medenî Kanununun 648, 649 ve 650 inci maddeleri uygulanmaz (15). Hark açılmaz (16). Köylü herhangi bir surette müsaade etse dahi, bu müsaade hüküm ifade etmez. Meradan istifade eden köyllüler istifadelerine devam ederler (17).

Yukarıda izahatımızın mühtelif yerlerinde bahsedilen Köy Kanununun 6 ncı maddesi ve Belediye Kanununun 4 üncü maddesinin D. bendi gereğince köy ve belediyelerin sınırları tesbit edilirken, mera ve yaylaların durumu, esaslıca tahkik ve tesbit edilerek sınırnamelere yazılırsa, mera ve yayla ihtilâfları mühim bir surette halledilmiş olur. Anlattığımız hususun müphem tarafını, tatbikat gösterecektir

(14) H. H. U. Esas : 1/143, Karar : 144, 2/12/1953

Köy merasından arazi verilebilmesi için 4753 ve 5618. sayılı kanunlar alhkâmı vechiyle meranın köy ihtiyacından fazla olduğunun tahakkukuna müttevakıf olup gerekli tahkikat ve tetkikata müstenit bir idarî karar olup olmadığının tahkiki icap eder.

(15) M. Zerin Akgün : Adalet Dergisi 1952 : 1405. sh.

(16) V. H. D. Esas : 986. Karar : 1703, 23/3/1951.

Umuma ait mera üzerinde hark açmak suretiyle irtifak hakkı tesis edilemez.

(17) H. H. U. Esas : 1/44, Karar : 45, 7/4/1954

Köy Kanununun 6 ncı maddesi ile bir köyün sınırı içinde kalan meranın o köyün malı olacağı, ancak bu meradan faydalanan diğer köylerin de eskisi gibi istifadiye devam edeceği, hükmü vazedilmiş ve bu suretle bir köye mal edilen mera üzerinde köyün intifa hakkının mevcudiyeti kabul edilmelidir.

İsviçre dolayısıyla Türk Medenî Kanunları gayrimenkul mülkiyetinin tapu sicili dışı devrini reddetmişlerdir. Hataen sicile kaydolanmamış gayrimenkuller için ise, kanun vaznı, fevkalâde müruru zaman ile iktisaba (CCS. m. 662; TMK. m. 639) mütaallik hükümleri, mülkiyetin iktisabı yönünden, zilyedliğin hımayesine mütaallik kaideleri (CCS.m. 926 927, 928; TMK. m. 894, 895, 896) âmme intizamını temin bakımından krâfi addetmiştir.

İsviçrede tatbikat kanun vaznının haklı çıkarmış, mahkemeler başlangıçtan itibaren bir — kaydedilmemiş gayrimenkuller meselesiyle karşılaşmamışlar, dolayısıyla İsviçre Medenî kanunu bu yönden bir boşluk arzetmemiştir. Filvaki, bundan evvelki bir yazımızda da kısaca işaret ettiğimiz veçhile, İsviçre gibi zengin ve çok iyi organize edilmiş bir memlekette dahi, hukukî ve teknik mânada Federal Tapu Sicili henüz her bölgede tesis edilmemiştir. Bu sahada devam etmekte olan çalışmaların daha en az elli yıl süreceği tahmin edilmektedir.

Ancak, İsviçre'de, Medenî Kanun yürürlüğe girerken, «Bu kanunun aynı haklara mütaallik hükümleri, tapu sicilinin tesisinden evvel dahi, umumiyeti itibariyle mer'idir» diyen İsviçre Tatbikat Kanununun (Titire final) 47 nci maddesinin tatbikını mümkün kılmak üzere, federal tapu sicili tesis edilmemiş olan kantonlarda, federal tapu sicilinin yerini, yemi kanunun tapu siciline bağladığı neticeleri sağlayabilecek kantonal siciller (İsv. Tat. Ka. m. 46) ve bunların da yokluğunda, federal tapu sicilli yürürlüğe girinceye kadar, aynı hakların tesis, devir, ve sukutuna mütaallik tapu siciline bağlanan neticeleri doğuracak formaliteler (satış, ipotek siciline kayıt gibi) almışlardır (İsv. Tat. Ka. m. 48). Bu formaliteler aynı bir aleniyet sağlamamalarına, tarih sırasına ve isme göre tutulmuş olmalarına rağmen, tapu siciline hüsnüniyetle istinat ederek iktisapta bulunan kimselere ait hükümler hariç olmak üzere, gayrimenkuller üzerindeki aynı haklara mütaallik kaidelerin tatbikını mümkün kılmışlardır.

Türk Medenî Kanunu 1926 yılında yürürlüğe girerken, İsviçre Medenî Kanununun gayrimenkullere mütaallik hükümleri aynen muhafaza edilmiş, İsviçre Tatbikat Kanununun yukarıda bahsedilen ve «aynı haklara mütaallik hükümlerin, tapu sicilinin tesisinden evvel dahi mer'î olacağını» âmir bulunan 47 nci maddesi, Tatbikat Kanunumuzun 40 inci maddesinde ifade edilmiş, fakat federal tapu sicilinin henüz tesis edilmemiş olduğu kantonlarda, hangi sicillerin Medenî Kanunun gayrimenkullere mütaallik hükümlerinin tatbikını mümkün kılacağını tesbit eden İsviçre Tatbikat Kanununun 46 ve 48 inci maddeleri, Tatbikat Kanunumuza tabiatıyla alınmamıştır.

Türk Kanun vazının, bu iki maddenin (İsv. Tat. Ka. m. 46 ve 48) alınmamasından mütevellit boşluğu, tapu sicili tesis edilinceye kadar, hususi ve muvakkat bir kanunla doldurmaya teşebbüs etmesi çok şayanı temenniydi. Zira gayrimenkullerin büyük bir kısmının çok uzun bir müddet tapu siciline kaydedilemeyeceği, dolayısıyla Medenî Kanun hükümlerine tâbi kılınamayacağı aşıkardı.

Bugün dahi, kayıtlı olmayan gayrimenkullerin sicil dışı devri ve sahiplerinin himayesi meselesi bütün vüsat ve ehemmiyetiyle hukukçuları işgal etmektedir. Şahsi kanaatımız o merkezdedir ki: Gayrimenkuller üzerindeki aynı hakların iktisap, devir ve sukutunu, tapu sicili nizamı içinde tanzim eden Medenî Kanunumuzun hükümlerinden istifade ederek ve hattâ onları zorlayarak, meseleye dört başı mamur bir hâl çaresi bulmaya imkân yoktur. Hususî bir kanunla, âmme intizamını pek yakından ilgilendiren bu problemi, muvakkat olarak tanzim etmek en doğru yoldur.

Hususî ve muvakkat bir kanunun, kayıtlı olmayan gayrimenkullere geetirebileceği hukuki rejim üzerindeki görüşümüzü, bugünkü hükümler daairesinde, kayıtlı olmayan gayrimenkullerin haricen satımına tatbik edilebilecek hâl tarzı hususundaki fikrimizle birlikte başka bir yazımızda ifade etmek üzere, şimdi, yalnızca, kayıtlı olmayan gayrimenkullerde, zilyedlerin gasba karşı himayesini inceliyeceğiz.

Mevzuu iki kısımda mütaalâ etmek yerinde olacaktır :

I — Kayıtlı olmayan gayrimenkul zilyedinin, zilyed olarak himayesi

II — Kayıtlı olmayan gayrimenkul zilyedinin, şayanı tercih bir hakka müsteniden himayesi.

I — KAYITLI OLMİYAN GAYRİMENKUL ZİLYEDİNİN, ZİLYED OLARAK HİMAYESİ

Bir hakka istinat edip etmediği araştırılmaksızın zilyedlik, fiilî bir durum olarak, hususî sebeplerin haklı kılmadığı ve zilyedin rızasına müsternit bulunmayan her tecavüze karşı himaye olunmuştur. Şahısla eşya arasındaki fiilî münasebetin, bir hakka dayanarak dahi tecavüze uğraması âmme intizamını haleldar edeceğinden, zilyedlik, tecavüzün sebebi, şahiki nazara alınmaksızın korunmuştur. Şu kadar ki, kanun, zilyedin rızasına istinat etmese dahi, bir tecavüze müsaade etmişse, hukukî manâda gasb yoktur, zilyedliğin himayesi yollarından istifade edilemez. Böylece B. K. m. 52 de tanzim olunan meşru müdafaa, ıztırar ve kendi hakkını vi-

kaye için kuvvet kullanma hallerinde zilyed, zilyedliğinin ihlâlüne tahammül etmek zorundadır. Ayrıca, salâhiyetli resmî memurların âmmе hukukuna dayanan tasarruflarında, zilyedin, hususî hukukun zilyedliğinin himayesine tahsis ettiği yollardan istifade edemeyeceği tabiidir.

Zilyedin rızası halinde kanunsuz bir tecavüzden bahsedilemez. Bu rızanın hukukî bir değer taşıyabilmesi için, zilyedin tam ehliyetli olmasına lüzum yoksa da, temyiz kudretine sahip bulunması şarttır. Temyiz kudretinden mahrum bir kimsenin rızasıyla zilyedliğin refî kanunsuz gasb mahiyetindedir. Zilyed, verdiği rızayı sonradan geri almışsa, buna salâhiyeti olmasa dahi, üçüncü şahsın devam eden müdahalesi kanunsuz gasb veya tecavüz mahiyetini alır (Wolff. §17. s. 46) (1).

Zilyedliğin himayesi yollarından istifade etmek, esas itibariyle, bilâvasıta zilyede aittir. Fakat Bilâvasıta zilyedliğin ihlâli, bilvasıta zilyedliğin ihlâlini de mucip olmuşsa, bilvasıta zilyed dahi himaye yollarından faydalanır.

Böylece bir gayrimenkulün zilyedi, tapu siciline kayıtlı olup olmaması, mâlik sıfatıyla veya şahsî bir hak iddiasıyla zilyed bulunması, zilyedliğinin bir hakka istinat edip etmemesi haizi ehemmiyet olmaksızın, her türlü kanunsuz gasba karşı, zilyedliğin himayesi vasıtalarından istifade eder.

Tapuya kayıtlı olmıyan bir gayrimenkulü elinde bulunduran kimse, zilyedliğinin, muvafakatı olmaksızın ve hususî sebeplerle haklı bulunmaksızın refî yani gasbı halinde : a — Kuvvet kullanmak (TMK. m. 394; CCS. m. 926), b — İdari makamlara müracaat etmek, c — Zilyedlik dâvası açmak (TMK. m. 395; CCS. m. 927) gibi zilyedliğin himayesine tahsis olunmuş yollardan istifade ederek, o gayrimenkul üzerindeki zilyedliğinin yeniden tesisini mümkün kılabilir.

Zilyedliğin korunmasına müteallik yolları incelemeden evvel, belirtmek icap eder ki, mezkûr himaye vasıtalarından, prensip itibariyle, yalnızca zilyedler, yani mevzuumuzda gayrimenkul üzerinde mâlik sıfatıyla veya mahdud bir aynî hak veya şahsî hak dolayisiyle fiilî hâkimiyet sahibi olan kimseler istifade edebilirler (TMK. m. 838; CCS. m. 920). Her fiilî hâkimiyet zilyedliği doğurmaz. Hizmetçiler, gayrimenkulü muhafaza memur edilmeleri dolayisiyle fiilî hâkimeyete sahip olamlar, zilyed olmayıp, zilyed yardımcılarıdır (Possesseur pour autrui).

(1) Bak. Homberger. Das Sachenrect. Dritte Abteilung. Besitz und Grundbuch. (Türkçeye çeviren : Suat Bertan. Zilyedlik ve Tapu Sicili) m. 926, No II.

Kanununmuz zilyed yardımcıları târif etmemiş, hattâ böyle bir mefhumdan bahsetmemiştir. Ancak, kanun, zilyedliğin himaye vasıtalarını yalnızca aslî ve fer'î zilyedlere tanımıştır (2). Yardımcı zilyedlik müessesesi, fer'î zilyedlikten terfîk edilmesindeki güçlük nazara alınarak, tarif edilmemiş, TMK. 388 (CCS. m. 920). de aslî ve fer'î zilyedler için verilen târif, bu müessesenin şûmulünü tâyinde kâfi addolunmuştur. (3). İsviçre kanun vaznı, Alman Medenî kanun (BGB), 855 te zilyed yardımcıları için verilen : «Evinde veya işletmesinde gördüğü iş dolayısıyla veya buna benzer her hangi bir sebeple bir eşyaya mütaallik aldığı ta- limata uygun bir şekilde hareket ederek, başkası menfaatına bir eşya üzerinde fiilî bir hâkimiyet icra eden kimse zilyed değil, diğer kimse zilyeddir (4)». şeklindeki târihi kifayetsiz addetmiş ve mezkûr mefhumun târifini doktrin ve içtihade bırakmıştır.

Zilyed yardımcılarının, zilyedlik dâvası ikame ve idarî makamlara müracaat edemeyecekleri muhakkaksa da, TMK, m. 894 (CCS. m. 926) te tanzim edilen müdafaa hakkından istifade edip edemeyecekleri doktrininde münakaşalıdır.

Alman Medenî Kanununa göre, zilyed yardımcıları müdafaa hakkından faydalanırlar. Prof. Tuor zilyed yardımcılarının, İsviçre hukukunda, ne CCS. m. 926 (TMK. m. 894) da ifade edilmiş olan müdafaa hakkından ve ne de zilyedlik dâvalarından faydalanamayacakları, ancak BK. m. 52/1 de tanzim edilen meşru müdafaa hakkından istifade edebilecekleri fikrindedir (5). Prof. Homberger ise Ostertag (m. 926 No. II) ile birlikte, kanaatimizce haklı olarak, zilyed yardımcılarının, zilyedin mümesili sıfatıyla, zilyede CCS. m. 926 (TMK. m. 894) da tanınmış olan müdafaa hakkını kullanabilecekleri kanaatındadır (6).

(2) Bak. Tuor. Le code civil suisse. (Trad. par H. Deschenaux, 2. éd.) s. 426.

(3) Bak. Wieland. Droits réels. (Trad. par H. Bovay) C. II, s. 362 - 363; Rossel - Mentha. Manuel du droit civil suisse. C. III, no. 1708, s. 280; Saymen Elbir, Türk Eşya Hukuku. 1954, s. 47.

(4) Bak. Saymen Elbir, a. g. e., s. 46.

(5) Bak. Tuor, a. g. e., s. 426

(6) Bak. Homberger, a. g. e., m. 919, No. 16 ve m. 926, No. 19.

W

a — KUVVET KULLANMAK YOLUYLA ZİLYEDLİĞİN HİMA-YESİ. TMK. m. 894 e göre :

«Zilyed bütün gasb ve tecavüz fiillerini kuvvet kullanmakla defetmek hakkını haizdir. Şiddetle veya hafiyyen kendisinden alınan o şeyi, gayrimenkul ise gâsıbı kovarak ... istirdat edebilir. Zilyed, halin haklı göstermediği cebir ve şiddet kullanılmasından ıhtinap etmekle mükellef tir».

İkinci fıkrada kullanılan «şiddetle ve hafiyyen» kelimeleri, zilyedin kuvvet kullanma hakkına sahip olduğu halleri tahdit eder mahiyette değildir. Zilyed, zilyedliğinin, muvafakati olmaksızın refedildiği her halde kuvvet kullanarak gayrimenkulünü istirdat edebilir. Böylece, bir hakka sahip olduğu kanaatıyla, zilyedin bulunmadığı bir anda gayrimenkulü alenen işgal eden kimse, şiddetle veya hafiyyen hareket etmediği halde, gasptan bahsedilir ve zilyedin kuvvet kullanarak müdafaa hakkı vardır (7).

Kuvvet kullanarak müdafaa hakkı, aslî olsun fer'î olsun, bütün zilyedlere aittir. Bir gayrimenkulün kiracısı, mukaveleyle tâyin edilen kira müddeti bitmiş olsa dahi, muvafakati olmaksızın kiralanan yeri işgal eden malsahibini kuvvet kullanarak gayrimenkulden çıkarabilir. (8) Zilyedliği refedilen kimsenin kuvvet kullanarak gayrimenkulü istirdat hakkı, hâl ve mevkie nazaran zamanında hükûmet müdahalesinin temin edilemediği ahvale inhisar etmez.

Zilyed yardımcıları (hizmetçiler, işçiler), gayrimenkul üzerinde namına fiilî hâkimiyet sahibi oldukları zilyede karşı, müdafaa hakkına sahip değildirler.

Zilyed, kuvvet kullanarak müdafaa hakkını hemen (9) istimal etmek zorundadır. Diğer bir ifadeyle, gasb ve mütaakıben gayrimenkulün kuvvet kullanarak istirdadı bir fiil olarak gözükmelidir. Tabiatıyla «hemen» tâbirini tefsirde lüzumundan fazla dar bir zaman ölçüsü kullanmak, müesseseden beklenen faydayı ihlâl eder. Üç, dört günlük bir seyahata çıkan zilyed, dönüşte gayrimenkulünü işgal edilmiş görürse, gâsıba karşı kuvvet kullanmak hakkına sahiptir. Fakat her halde arada geçen zaman, gayrimenkulün istirdadını müstakil bir tecavüz telâkki ettirecek kadar uzun olmamalıdır.

(7) Bak. Homberger, a. g. e., m. 926, No. 11.

(8) Bak. Wieland, a. g. e., C. II, s. 391.

(9) Mehaz kanunda mevcut olan — hemen — kelimesi hataen Mederî Kanunumuzda yer almıştır Bak. CCS. m. 926; TMK m. 894.

Zilyed, ancak, halin zilyedliği müdafaa için zaruri kaldığı cebir ve şiddet yollarına müracaat edebilir. Binaenaleyh, gayrimenkulün istirdadı kuvvet kullanmadan mümkünse, cebir ve şiddet istimali haksız fiil teşkil eder. Her halde zilyed, işgal edilen gayrimenkulün kıymetiyle mütenasip olmıyan cebir ve şiddet yollarından içtinap etmekle mükelleftir. Kuvvet kullanma yolunu, her ne pahasına olursa olsun, gayrimenkulü istirdat imkânını veren bir hak olarak mütalâa etmek, müessesenin mevcudiyet gayesine aykırıdır.

TMK. m. 894 ün tâyin ettiği hudutlar içinde kuvvet kullanan zilyed, haksız bir fiil irtikâp etmemiş olacağından, bu yüzden gâsıbın şahsına veya malına yapılan zarardan dolayı tazminat vermekle mükellef olmıyacağı gibi, cezaî bir müeyyideye de mâruz kalmaz.

b — İDARÎ MAKAMLARA MÜRACAAT YOLUYLA ZİLYEDLİLİĞİN HİMAYESİ : Gayrimenkullere yapılan tecavüzlerin çokluğu ve neticede âmme intizamının bilhassa köylerde ciddi şekilde ihlâl edilmesi, Türk kanun vazını, gayrimenkul zilyedlerini idarî merciler vasıtasıyla da himaye etmeye zorlamıştır. Önce, 12/ Haziran/ 1933 tarih ve 2311 sayılı «gayrimenkule tecavüz def'ine dair kanun» çıkarılmış ve on dokuz yıl devam eden tatbikattan sonra, eksikler nazara alınarak, 16/ Nisan/ 1952 tarih ve 5917 sayılı «Gayrimenkule tecavüzün def'i hakkında kanun» neşredilmiş, bu suretle hakka müstenit durum mahkemeye tesbit edilinceye kadar, eski halin iadesi yoluyla, âmme intizamının korunması gayesi güdülmüştür (10).

5917 sayılı kanuna göre : Hâkikî veya hükmi şahısların zilyed bulundukları gayrimenkule başkası tarafından tecavüz ve müdehale edildiği takdirde, o gayrimenkul zilyedinin müracaatı üzerine, gayrimenkulün bağlı bulunduğu mahallin kaymakamı veya valisi tarafından, tecavüz eden gayrimenkul üzerinde tercihe şayan bir hakkı olduğunu iddia etse bile tecavüz ve müdahale def ve gayrimenkul zilyedine mahallen teslim olunur.

İdarî makamların tecavüzün def'ine dair verdikleri karar, hak durumu nazara alınmaksızın, mücerret zilyedliğin himayesine mütedair tedbir mahiyetinde olduğundan, tarafların mahkemeye müracaatla ref'iyet veya mülkiyet dâvaları açmalarına engel teşkil etmez.

İdarî makamlara yapılan müracaatın nazara alınabilmesi için, tecavüzden evvel gayrimenkule zilyed bulunan kimsenin, tecavüz ve müda-

(10) Tafsîlât için bak. Sadık Artukmaç. Bizde gayrimenkule tecavüzün def'i ve zilyedlik. İstanbul, 1953.

halenin vukuunu öğrendiği günden itibaren 60 gün ve her halde tecavüz ve müdahalenin vukuundan itibaren bir sene içinde idarî yolla himayeyi talep etmiş olması icap eder. İdarî makamlarca alınan kararlar kesindir.

c — ZİLYEDLİK DÂVASI YOLUYLA ZİLYEDLİĞİN HİMAYESİ
TMK. m. 895 (CCS. m. 927) e göre : «gayrin zilyed bulunduğu bir şeyi gasbenden kimse o şey üzerinde tercihen şayan bir hakka sahip olduğunu iddia etse bile, onu iade ile mükellef olur.»

Bu madde ile kanun vaznı, zilyedliği, bir hakka müstenit olup olmadığı araştırılmaksızın, dâva yoluyla himaye etmektedir. Menkullerde zilyedliğin mülkiyete karine teşkil etmesi, bilhassa TMK. m. 902 (CCS. m. 934) de tanzim edilen menkul dâvası, yeddin iadesi dâvasını (TMK. m. 895; CCS. m. 927) menkuller için ehemmiyetli olmaktan çıkarmakta; bütün gayrimenkullerin tapu siciline kayıtlı bulunduğu bir memlekette ise, mezkûr dâva daha ziyade kiracının ve hasılat müstecirinin himayesi vasıtası olarak ikinci derecede bir rol oynamaktadır.

Böylece İsviçrede pek te geniş bir tatbikatı olmıyan yeddin iadesi dâvası, Türkiyemizde, kayıtlı olmıyan gayrimenkul sahiplerini, mahkeme marifetiyle, gasba karşı koruyan mühim bir vazife ifa etmektedir. Zira biraz sonra inceliyeceğimiz gibi, kayıtlı olmıyan gayrimenkullerin hakka müstenit himayesi, Medenî Kanunumuzda sureti mahsusada tanzim edilmiş değildir.

Yeddin iadesi dâvasını ikame salâhiyeti, gayrimenkulü gasbtan evvel zilyedliğinde bulunduran kimseye aittir. Şu kadar ki, bu kimse fer'i zilyedse, meselâ gayrimenkulü, mâlik sıfatıyla zilyedliğinde bulunduran kimseden kiralamışsa, aslî zilyed dahi, bilvasıta zilyedliği ihlâl edildiğinden, doğrudan doğruya dâva ikame ederek gayrimenkulün fer'i zilyede teslimini talep edebilir.

Dâva gasıba ve ölümü halinde mirasçılara karşı ikame edilir. Eğer gasıp gayrimenkulü, haricen, hüsnüniyet sahibi bir kimseye devretmişse, bu devir muteber olmamakla beraber, gayrimenkul kendisinden gasbedilen zilyed, yeni hüsnüniyet sahibi zilyede karşı yeddin iadesi dâvası ikame edemez. Zira bu dâva hakka müstenit olmayıp, gasb halinde, âmmie intizamı mülâhazasıyla eski halin iadesine mâtuftur. Eğer gayrimenkulü devralan kimse suiniyet sahibiyse, kendisine gayrimenkulü devredenim gasıp olduğunu biliyorduyse veya icabı hale göre gereken ihtimamı gösterseydi bilebilecek durumda idiyse, bu kimseye karşı da yeddin iadesi dâvası açılabilir (11).

(11) Bak. Wieland, a. g. e., C. II, s. 397; Saymen - Elbir, a. g. e., s. 89.

lerinden mütevellit ihtilâfları, tatminkâr bir şekilde halletmeye elbetteki kifayet etmiyecektir.

Tapu siciline kayıtlı olmiyan gayrimenkulünü mecburi olarak terkedip askere giden A, iki yıl sonra döndüğünde 1,5 yıl evvel gayrimenkulunu gaspeden B'ye karşı, zilyedliğin himayesine mütaallik yolların hepsini kapalı bulacaktır. Kuvvet kullanarak gayrimenkulünü geri alması halinde ise, B. zilyedliğin himayesi yollarından birine baş vurarak, A' dan gayrimenkulü istirdat edecektir. Aynı şekilde, A' nın tapuya kayıtlı olmiyan gayrimenkulünü gasbeden B. onu hemen hüsnüniyet sahibi C'ye, haricen zilyedliğin nakli yoluyla devrettiği takdirde, A' ziilyedliğin himayesi vasıtalarından istifade ederek, hüsnüniyet sahibi C'den gayrimenkulü istirdat edemiyecektir. Gasıp B. gayrimenkulü devretmemiş olsa dahi, ihmal, bilgisizlik gibi bir sebeple, A, fiili ve faili öğrendiği tarihten itibaren nihayet 60 gün gibi çok kısa bir müddet içinde harekete geçmediği takdirde, zilyedliğin himayesi yollarında birine dayanarak, B'yi gayrimenkulü iadeye zorlayamayacaktır.

Görülüyor ki, zilyedliğini muvafakatı olmaksızın kaybeden, tapuya kayıtlı olmiyan bir gayrimenkulün zilyedine, hakka müstenit bir dâva ikame etmek imkânını tanımak mecburiyeti vardır.

Acaba, kayıtlı olmiyan bir gayrimenkule zilyed bulunan kimseye, Medenî kanunumuzun hükümleri dairesinde, tanınabilecek hakka müstenit dâvanın mahiyeti ne olacaktır ?

Sualin cevabını araştırmadan evvel, Medenî Kanunumuzun, menkul-lerde ve tapu siciline kayıtlı gayrimenkullerde, rızası hilâfına zilyedliğini kaybeden kimseye tanıdığı himaye imkânlarına kısaca bir göz atmak faydalı olacaktır.

I — MENKULLERDE : Rızası hilâfına menkul malı üzerindeki ziilyedliğini kaybeden kimse, üç dâva yolundan istifade ederek, malını istirdat edebilir.

a — Zilyedlik dâvası : Biraz evvel incelediğimiz gibi hakka değgil zilyedliğe istinat eder.

b — İstihak dâvası : Zilyedliğini kaybeden kimse doğrudan doğruya mülkiyet hakkına istinat ederek, menkul malının iadesini talep edebilir (TMK. m. 618; CCS. m. 641).

c — Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası (menkul dâvası) (Action tirée du meilleur droit à la possession) : (TMK. m. 902 ve 904; CCS. m.

934 ve 936) (14). Bu dâvayla menkul malın eski zilyedi, bir hakka istinat etmek mecburiyetinde olmaksızın, zilyedliğe şayanı tercih hakkını, durumunu ileri sürerek hali hazır zilyedi iadeye icbar eder. Dâvacı, aa) Zilyedliğini rızası hilâfına kaybetmişse, bb) veya zilyedliğini kaybediş tarzı ne olursa olsun, dâvalı suiniyet sahibiye, zilyedliğe şayanı tercih bir hakka sahiptir.

Suiniyet sahibi zilyede karşı, bu dâva müruru zamana tâbi değildir. Zilyed hüsnüniyet sahibiye dâva hakkı beş yıl geçmekle sukut eder. Böylece bu müddetin tatili veya kat'ı bahis mevzuu olamaz.

Dâvalı, şayanı tercih bir hak ileri sürerek, dâvaya itiraz edebilir. Meselâ, menkul malı müruru zamanla iktisap ettiğini, veya dâvacıdan evvel aynı mala zilyed bulunduğunu ve rızası hilâfına zilyedliğini kaybettiğini iddia ve ispat edebilir. Fakat, yalnızca, dâvacının mâlik olmadığını isbat ederek dâvayı paralyze edemez (15). Ayrıca dâvalı, dâvacının da menkul malı suiniyetle iktisap ettiğini isbat edebilirse iade icap etmez (TMK. m. 904. CCS. m. 936).

Dâva hakkı, mutlaka bir evvelki zilyede değil, fakat zilyedliğe şayanı tercih bir hakka sahip olan kimseye aittir.

Prof. Tuor. ve Prof. SAYMEN (16) zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasını, netice olarak, zilyedlikten neşet eden mülkiyet karinesine bağlamaktadırlar. Bu müelliflere göre: Eski zilyed, tekaddüm eden zilyedliğini ve rızası hilâfına onu kaybettiğini veya dâvalının suiniyet sahibi olduğunu isbat suretiyle, hali hazır zilyedin, zilyedlikten neşet eden mülkiyet karinesini çürüttükten sonra, eski zilyed sıfatıyla sahip olduğu mülkiyet karinesine (Bak. TMK. m. 898/2; CCS. m. 930/2) istinat ederek menkul malın iadesini talep edebilir.

Kanaatımızca, eski jermen hukukundan mülhem bulunan zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasında, eski zilyedin talep hakkının esasını, eski zilyedliğinden neşet eden mülkiyet karinesi teşkil etmez. Zira karine,

(14) TMK. 902: «Yedinden sirkat olunan veya kendisi tarafından kaybedilen veya rızası olmaksızın diğer her hangi bir suretle elinden alınan bir menkulün zilyedi beş sene müddet zarfında istihkak dâvası ikame edebilir.»

TMK. m. 904: «Bir menkule suiniyetle zilyed olan kimse her zaman evvelki zilyed tarafınadan iadeye icbar olunabilir. Bununla beraber evvelki zilyedim iktisabı hüsnüniyetle vukubulmamış ise bu zilyed kendisinden sonraki hiç bir zilyed aleyhine istihkak dâvası ikame edemez.»

(15) Bak. Wieland, a. g. e., C. II, s. 425.

(16) Bak. Tuor, a. g. e., s. 436; Saymen - Elbir, a. g. e., s. 99.

aksi sabit oluncaya kadar muteber bulunan ve her halde aksi isbat edilebilen bir hâldir. Halbuki, biraz evvel işaret ettiğimiz veçhile, mezkûr dâvada, dâvalı, yalnızca dâvacının mâlik olmadığını isbat ederek dâvayı paralyze edemez.

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının esasını, kanaatımızca, aynı menkul mala zilyed olmak isteyen iki kişiden hangisinin, zilyedliğe şayanı tercih bir duruma sahip olduğunu tâyin fikri teşkil eder. Haklı görülen tarafın mâlik olması mümkün olduğu gibi, iki taraftan hiçbirinin ibir aynı hakka sahip olmaması da mümkündür. Bu takdirde ihtilâfı halletmek zorunda olan hâkim, yukarda izah ettiğimiz prensipler gereğince, zilyedliğe şayanı tercih bir hakka sahip olan tarafı tâyin eder.

Kanun vaznı, zilyedlik dâvasıyla, mülkiyete istinat eden istihkak dâvası arasında, melhuz ihtilâfları halletmek üzere, zilyedliğe şayanı tercih duruma dayanan, üçüncü bir dâvaya haklı olarak yer vermiştir.

A'nın, muteber olmıyan bir hukukî muameleye istinaden, fakat hüsnüniyetle iktisap ettiği saatı B'nin çaldığını ve hüsnüniyet sahibi C'ye sattığını farzedelim. Hâdisemizle, ne A ve ne de C saatin mâlik değıldir. A saati C'den, ne zilyedlik dâvasına ve ne de istihkak dâvasına istinade geri alamaz. İşte böyle bir ihtilâfta kanun vaznı, zilyedliğe şayanı tercih bir duruma sahip olan tarafı tâyin etmiş ve ona bir dâva hakkı tanıyıştır (17).

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının menşeiini teşkil eden eski jermen hukukunda, esasen mezkûr dâva mülkiyete istinat etmezdi. Dâva hakkının esasını mülkiyetin ihlâlî değil, fakat hırsızlık teşkil ederdi. Mâli çalınan kimse mâlik olsun olmasın dâva hakkına sahipti. Dâvacı, hâlihazır zilyedi hırsızlıkla suçlandırmaz, fakat malının çalınmış olduğunu iddia ve isbat ederek, onu elde ederdi. Eğer malı çalınmamış, fakat rızasıyla elinden çıkmışsa, meselâ âriyet olarak komşusuna vermişse, komşusunun malı satması halinde, onu üçüncü şahıstan istiyemezdi.

(Malını, kime itimat ettinse git ondan ara) prensibi hâkimdi (18).

(17) Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının tanzim edildiği TMK. m. 902. de «Yedinden sirkat olunan bir menkulün zilyedi beş sene müddet zarfunda istihkak dâvası ikame edebilir» denmektedir. Buradaki «istihkak dâvası» tâbiri hatalıdır.

(18) Tafsîlât için bak. Prof. Dr. Rauch (Tercüme eden: Dr. K. Ayteir). Mâlikin rızası dışında elinden çıkmış olan eşya üzerinde mülkiyet kazanılması Ceza Hukuku bakımından tetkiki. Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1952, No. 3 - 4, s. 212 ve müt.

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının, tescil edilmemiş gayrimenkullerin zilyedlerini himayede oynayacağı mühim rolü biraz sonra inceleyeceğiz. Bünyesini ise, kanundaki sistematik yeri içinde izah etmeyi böylece tercih ettik.

2 — TAPU SİCİLİNE TESCİL EDİLMİŞ GAYRİMENKULLERDE :

Bu gayrimenkullerde, zilyedliğin menkullerde oynadığı rolü, tapu siciline tescil ifa eder. Hak zilyedlik vasıtasıyla değil, fakat sicile kayıtlı aleliyet kazanır. Hak karinesine istinat etmek salâhiyeti lehine tescil vâkı olan kimseye aittir (TMK. m. 905; CCS. m. 937).

Gayrimenkulün, lehine tescil edilmiş olduğu kimse, muvafakatı olmaksızın zilyedliğini kaybettiği takdirde, aşağıdaki dâva haklarından istifade eder :

a — Zilyedlik dâvası : Hakka değil fakat tekaddüm eden zilyedliğine istinat ederek gayrimenkulü geri ister (TMK. m. 895; CCS. m. 927).

b — İstihkak dâvası : Mülkiyet hakkına istinat ederek gayrimenkulü geri ister. Tapu sicilinde lehine mevcut olan kayıt hakkının varlığına hakarete teşkil eder.

c — Ve nihayet, menkullerdeki «zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası» tescil edilmiş gayrimenkullerde, zilyed lehine değil, fakat kayıt sahibi lehine mevcuttur (19). Kanaatımızca şu mânada ki : Tapu siciline gayrimenkulün mâliki olarak kayıtlı bulunan kimse, gasıptan, gayrimenkulün iadesini talep ettiği takdirde, dâvalı, kaydın muteber bir hukukî sebebe istinat etmemesi dolayısıyla, kayıt sahibinin mâlik olmadığını ileri sürerek iadeden imtina edemez. Dâvayı paralize etmek için, şayanı tercih hakkı hakka sahip olduğunu, mesolâ, kayda rağmen dâvacının değil kendisinin mâlik olduğunu iddia ve ispat etmek zorundadır.

Görüldüğü ki, Türk ve İsviçre Medenî Kanunları, menkul ve gayrimenkul eşya için, bunlar üzerindeki hakların, birincisinde zilyedlikle, ikincisinde tapu siciline kayıtlı aleniyat kazanmasından mütevellit farklar hariç, aynı veya paralel himaye vasıtaları ihtiva etmektedir.

Tapu siciline kayıtlı olmayan gayrimenkullere gelince, Medenî Kanun, gerek hak karinesi ve gerekse himaye vasıtaları bakımından sükût etmektedir. Bu gayrimenkulleri ellerinde bulunduran kimselerin, müessesenin

(19) Bak. Homberger, m. 927, No. 12 ve m. 937, No. 1; Rossel Mentha, CC. III, s. 302.

umumî yapısı dolayısıyla, zilyedliği himayeye tahsis olunan yollardan istifade etmelerinin ise meseleyi halle kâfi gelemeyeceğini yukarda görmüş-tük.

Tapuya kayıtlı olmıyan bir gayrimenkulün zilyedi, mülkiyet hakkına istinat ederek, gasıbı ve gayrimenkulü ondan devralanı takip edebilir, yani istihkak dâvasının bütün koruyucu imkânlarından istifade edebilir. Ancak tescil edilmemiş bir gayrimenkul zilyedinin mâlik olması ve mülkiyet hakkını ispat edebilmesi çok istisnai bir hâldir. Medenî Kanun yürürlüğe girdikten sonra, gayrimenkul bir çok defa el değıştirdiğine ve haricen yapılan bu devirlerin mülkiyeti nakledici kabiliyeti bulunmadığına göre, gayrimenkulün mülkiyetini iktisap için tek imkân, yirmi yıl devam eden mâlik sıfatıyla zilyedliğe müstenit fevkalâde müruruzaman yoluyla iktisaptır (TMK. m. 639) (20). Fevkalâde zamanaşımı ile iktisaba mûtaallik şartların tamamlanmasıyla mülkiyetin iktisap edildiği kabul edilse bile (21), şartları tamamlamak ve tamamladığını ispat etmek kolay olmayacaktır. Nerde kaldı ki, Yüksek Yargıtay 26/5/1954 tarih ve 7/17 sayılı tevhide içtihat kararında fevkalâde müruruzaman yoluyla mülkiyetin, mahkemece yapılan ilânın neticesiz kalmasıyla iktisap edilebileceğini kabul etmek suretiyle, zilyedin mülkiyete müstenit talep hakkını biraz daha güçleştirmiştir.

Binaenaleyh, Türkiyemizde tescil edilmemiş gayrimenkullerin fiilî durumu şudur: Bu gayrimenkuller, menkuller gibi satılmakta ve zilyedliğin nakli yoluyla devredilmektedir. Bu suretle gayrimenkulü satın alan kimse kendini mâlik addetmekte ve bu sıfatla zilyed bulunmakta ve ica-bında yine bu sıfatla başkasına satmaktadır. Mâlik sıfatıyla zilyed bulunan bu kimseler, kanun nazarında ya mâlik değildirlir veya mülkiyet haklarını ispat imkânından mahrumdurlar. Hâl böyle olunca, **gasp ve benzeri sebeplerle, tescil edilmemiş bir gayrimenkul üzerinde iki zilyed ihtilâfa düşer ve her ikisi de bir aynı hakkın sahibi bulunmazsa, mesele-nin hallinde tek imkân, kimin zilyedlik için şayanı tercih bir duruma sahip olduğunu tâyinden ibarettir**

Medenî Kanunumuz hakların zilyedlik vasıtasıyla aleniyet kazandığı menkul eşyada, kimin, ne zaman zilyedliğe tercih bir hakka sahip ol-

(20) Fevkalâde müruruzamanla iktisabın şartları için bak. Safa Reisoglu. La prescription extraordinaire et le transfert des immeubles non immatriculés en droit suisse et en droit turc. Lausanne. 1956, s. 31 ve müt.; İsmet Sungurbey. İsviçre - Türk hukukuna göre iktisabî müruruzaman. İstanbul 1956. s. 9 ve müt.

(21) Fevkalâde müruruzamanla mülkiyetin hangi anda iktisap edildiği hususundaki farklı görüşler için bak. Reisoglu, a. g. e., s. 75 ve müt.; Sunurbey, a. g. e., s. 67 ve müt.

dluğunu tâyin etmiştir. Tescil edilmemiş gayrimenkuller için hukuki bir rrejim düşünülmediğinden, mezkûr hükümler hep menkul eşyadan bahsedilerek vazedilmiştir. **Fakat tatbikatta tescil edilmemiş bir gayrimenkul** gırubu vakıa olarak artaya çıkınca, bunlar üzerindeki hakların tek te- zâhür vasıtası da zilyedlik olunca, zilyedliğin menkullere mütaallik hü- kümlerini, bu nev'î gayrimenkullerde imkân nisbetinde tatbik etmek, **Medenî Kanunumuzun birinci maddesi icabatındandır kanaatındayız.** Böyle bir tatbikat, Medenî Kanunumuzun sistemini ihlâl etmeksizin, bü- yük bir ihtiyaca cevap verecektir.

Tescil edilmiş gayrimenkullerde hak karinesinden bahseden CCS. m. 937 (TMK. m. 905) de «**Eğer tapu siciline kayıtlı gayrimenkullere taallûk ediyorsa hak karinesi** kendi lehine tescil vâki olan kimseye aittir (22)» demek suretiylede, tescil edilmemiş gayrimenkullerde, zilyedlik hükümlerinin tatbikına kanunî imkân bırakılmıştır.

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası, menkullere mütaallik tatbikatta, esasen, umumiyetle istihkak dâvasından tefrik edilemez. Zira menkul- leerde mülkiyet zilyedliğin nakliyle intikal ettiğinden, zilyedlik için şaya- nı tercih bir hakka sahip olan kimse, bir çok ahvalde, aynı zamanda mâ- liiktir. Binaenaleyh, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası, bilhassa, tescil edilmemiş gayrimenkullere taallûk edip, tarafların aynı bir hakka sahip olmadıkları ihtilâflarda hakikî vazifesini ifa edecek, rolünü oynayacaktır.

B — ZİLYEDLİĞE ŞAYANI TERCİH HAK DÂVASININ TAPU SİCİLİNE TESCİL EDİLMEMİŞ GAYRİMENKULLERE MÜTAALLİK İHTİLAFLARDA TATBİKİ

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının mahiyetini, umumî olarak, bi- rraz önce inceledik. Şimdi bu dâvanın, kayıtlı olmıyan gayrimenkullere mütaallik ihtilâflara tatbikında ortaya çıkacak muhtelif meselelere te- mas edeceğiz.

Kayıtlı olmıyan bir gayrimenkulü haricen satın alıp, mâlik sıfatıyla zilyedliğinde bulundurmakta olan A. bir gün zilyedliğini kaybederse, Me- denî Kanun hükümleri gereğince mâlik addolunmasa dahi, aa — zilyed- liğini rızası hilâfına kaybetmişse, bb — zilyedliğini kaybediş tarzı ne olur- sa olsun, halihazır zilyed suiniyet sahibiye, gayrimenkulünün iadesini dââva yoluyla talep edebilir.

(22) CCS, M. 937: «S'il s'agit d'immeubles immatriculés au registre foncier, la présomption du droit ... n'appartiennent qu'à la personne inscrite».

nızca mülkiyet hakkına istinat eden istihkak dâvasıyla talep edebilir.

Böylece eski zilyed, kayıtlı olmayan gayrimenkulü, rızasına müsteniden elinde bulunduran kimseden (meselâ kiracıdan), hüsnüniyetle ve mâlik olmak niyetiyle devralan halihazır zilyede karşı, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası ikame edemez (TMK. m. 901; CCS. m. 933). Menkul-lerden farklı olarak, burada, halihazır zilyed mülkiyeti iktisap etmez. Zira tapu sicilini dışında mülkiyetin iktisabı bahis mevzuu değildir. Ancak, eski zilyed, hüsnüniyet sahibi halihazır zilyedden gayrimenkulü istirdat etmesini mümkün kılacak, zilyedlik için şayanı tercih bir hakka, duruma sahip değildir. Eski zilyed mâlikse, tabiatıyla istihkak dâvası ikame etme hakkı mahfuzdur.

Halihazır zilyede karşı, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası açılma-ması için gayrimenkulün, mâlik sıfatıyla zilyed tarafından, mahdud bir aynı hak veya şahsî hak dolayısıyla devreden kimseye teslim edilmiş ol-ması icap eder. Teslime esas teşkil eden bu muamelelerin hukuken mu-

telber olup olmaması haizi ehemmiyet değildir. Fakat tarafların temyiz kudretine sahip olmaları şarttır. Eğer mâlik sıfatıyla zilyed, gayrimen-kulü, kiracıya, teslim ettiği sırada temyiz kudretinden mahrum idiyse ve-ya kiracı gayrimenkulü sattığı sırada temyiz kudretine sahip değil idise rıza hilâfına elden çıkmış bir gayrimenkulden bahsedilir ve halihazır zilyed hüsnüniyet sahibi dahi olsa, gayrimenkulün iadesi talep ve dâva olunabilir.

Kayıtlı olmayan gayrimenkulü hüsnüniyet sahibi üçüncü şahsa satın devreden fer'i bir zilyed olmayıp da, işçi, bekçi gibi zilyed yardımcısı ise, eski zilyed, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasıyla gayrimenkulünün istir-dat edebilir.

Eğer kayıtlı olmayan gayrimenkule birden ziyade kimse mâlik sıfa-tıyla zilyed bulunuyorsa, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıs bunlardan birinden gayrimenkulü satın almışsa, devreden kimse diğerlerinin rıza-sıyla gayrimenkule zilyed bulunduğu takdirde bir gasptan değil, fakat itimadı suistimalden bahsedilir ve gayrimenkul geri istenmez. Böyle bir rızanın yokluğunda gasp vardır ve gayrimenkul istirdat olunabilir.

Hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıs kayıtlı olmayan gayrimenkulü, mâlik sıfatıyla zilyed bulunmayan karı veya kocadan iktisap etmişse, devreden kaarı veya kocanın diğerinin rızasıyla zilyed bulunması veya kanunun ona tasarruf hakkı vermesi halinde gayrimenkul istirdat edilemez. Ak-si halde, meselâ kocanın, mal ayrılığı rejiminde (24), karıya ait olup zil-

(24) Diğer mal rejimlerine tâbi olunması halinde hâsıl olacak durum için baâk. Reisoğlu, a. g. e., s. 90.

yedliğinde bulunmayan bir gayrimenkulü satması halinde, karı rızası hilâfına zilyedliği kaybetmiş addolunur ve gayrimenkulü, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvası yoluyla istirdat edebilir (25).

Acaba, zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasını kaybeden zilyed, mülkiyet hakkına istinat ederek yeni bir istihkak dâvası ikame edebilir mi? İki ihtimali tefrik etmek icapeder kanaatındayız :

1 — Eğer zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının şartları (rıza hilâfına zilyedliğin kaybı veya dâvalının suiniet) varidiyse, dâvanın reddi böylece dâvacının şayanı tercih bir hakka sahip olmamasından neşet ediyorsa, istihkak dâvası açılmaz.

2 — Eğer dâva kanunî şartları olmadığı için reddelmişse, hüküm dâvalının şayanı tercih bir hakkını tesbit, dolayısıyla dâvacının mülkiyet hakkını refeder mahiyette olmadığından, zilyed istihkak dâvası ikame edebilir. Dâvanın beş yıllık müddetin geçmesinden sonra açılmış olması veya hüsnüniyet sahibi zilyedin gayrimenkulü kırıncıdan iktisap etmiş olması halinde durum böyledir.

Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasında, hüküm zarurî olarak mâlikî değil, fakat taraflardan zilyedlik için şayanı tercik bir duruma sahip olanı tâyin ettiğinden, hakikî mâlik, her zaman, halihazır zilyede karşı istihkak dâvası ikame edebilir.

(25) Zilyedliğe şayanı tercih hak dâvasının, kayıtlı olmıyan gayrimenkullere tatbikından doğan meseleler hakkında daha geniş tafsîlât için bak. Reisoglu, a. g. e., s. 85 ve müt.

Bu mevzuda Türk Ticaret Kanunu :

865 sayılı Ticaret Kanununun 536 ncı maddesinde, «bir poliçe sarrahaten emre muharrer kaydını ihtiva etmese bile ciro tarikiyle ahere devrolunabilir. Keşideci bir poliçeye (emre muharrer değildir) cümlesini veya bu mânayı ifade eden başka bir cümle yazmış ise o poliçe artık ciro tarikiyle devrolunamayıp matlûbun devrî hakkındaki şekil ve ahkâma tevfikân kabili nakildir. Bir poliçe onu kabul eden veya etmiyen muhataba ve keşideciye ve diğer mesullerden birine ciro olunabilir. Bu eşhassa poliçeyi yeniden diğerlerine ciro edebilirler». denilmektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 593 üncü maddesiyle de ayn esaslar kabul edilmiş bulunmaktadır.

2 — Muteber bir ciro için lüzumlu olan şartlar (requisites of a valid indorsement :

Bills of Exchange Act'ın 32 nci maddesinde poliçelerde muteber biir ciro için lâzım olan şartlardan bahsedilmektedir. Bu maddeye göre biir cironun muteber olabilmesi için :

A) Cironun poliçeye yazılması ve ciranta (the indorser) tarafından imza edilmesi lâzımdır. Poliçe allonju üzerine veya suretine yazılan ciro, busuretlerin çıkarıldığı yahut tedavüle sürüldüğü memlekette muteber olması şartıyla, poliçeye yazılmış sayılır.

B) Ciro poliçenin tamamı (the entire bill) için yapılmalıdır. Kısmi ciro (partial indorsement) yani kabili tediye olan meblâğın yalnız bir kısmını ciro edilene nakleden yahut ayrı ayrı olarak poliçeyi iki veya daha çok ciro edilenlere havale eden ciro (to transfer severally), poliçenin devrini temin etmez.

C) Emre yazılı bir poliçede şerik olmıyan iki veya daha çok müstefit veya ciro edilen varsa, içlerinden birinin diğerleri namına ciro etmeğe salâhiyetli olmadıkça, hepsinin ciro etmesi lâzımdır. (All must indorse).

Ciro bizzat poliçe üzerine (on the bill itself) yazılabileceği gibi allonj (allonge) yahut poliçe suretine (copy) yazılabilir. Allonj, poliçede ciro edilecek yerin olmaması halinde poliçenin vüs'at'ini artırmak gayesiyle poliçeye yapıştırılan kâğıt parçasıdır. Umumiyetle allonj kullanılmamaktadır.

Ciro normal olarak senedir arkasına yazılmalıdır. Indorsement kelimesinde bunu ifade eder. Bu kelime lâtinceden gelmektedir (in) üzerine,

(dlorsun) arkada demektir, böylece İndorsement «senedin arkası üzerine» mânâsına gelmektedir. Fakat senedin yüzü üzerine (on the face on the instrument) yapılan bir cironun muteber sayılamıyacağı hususunda kanunî bir hüküm yoktur.

Bu mevzuda Türk Ticaret Kanunu :

865 sayılı Ticaret Kanununun 538 inci maddesinde «Ciro, ya poliçe, veya poliçeye merbut diğer bir varaka (allonj) üzerine yazılır. Ciro ciranta tarafından imza edilmek lâzımdır.» denilmektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 595 inci maddesiyle de aynı hüküm kabul edilmiştir.

3 — Ciroların tasnifi (classification of indorsement) :

Beş cins ciro vardır. Bunlar şartlı ciro, beyaz ciro, tam ciro, ve kısmî ciro, ve tahdidi cirodur. Bu ciro nevilerine ait hükümler Bills of Exchange Act'ın 32-35 maddelerinde yazılıdır.

A) Şarta bağlı ciro (conditional indorsement) :

Bills of Exchange Act'ın 33 üncü maddesinde şarta bağlı cirodan bahsedilmektedir. Bu madde de «bir poliçe şarta bağlı olarak ciro edildiğinde bu şart, ödeyen (payer) tarafından nazara alınamıyabilir. Ve şart yerine getirils'n getirilmesin ciro edilene (indorsee) tediye muteberdir.» denilmektedir.

Şarta bağlı ciro, bir şartın yerine getirilmesi halinde cirantadan ciro edillene nakli (transfer) kabul eden ciro şeklidir. Böyle bir şartı ödeyen nazara alımyabilir ve bu şartı nazara almadan yaptığı tediye muteberdir.

B) Beyaz ciro, tam ciro (indorsement in blank and special indorsement) :

Aynı kanunun 34 üncü maddesinde :

«1 — Beyaz ciro, ciro edileni göstermez ve böyle cirolu bir poliçe hâmmile (to bearer) tediye olunur.

2 — Tam ciro bir şahsı gösterir ve poliçe ona veya onun emrine ödemir.

3 — Bu kanunun müstefide ait hükümleri tam ciro edilene (an indorsement) lüzumlu değişiklik (modification) yapılarak tatbik olunur.

4 — Bir poliçenin beyaz ciro ile ciro edilmesi halinde hâmil (holder), cirantanın imzası üzerine, poliçenin kendisine veya kenadı emrine veya bir başkasına ödenmesini yazmak suretiyle beyaz ciroyu tam ciro haline getirebilir.» denilmektedir. Meselâ John Smith'in emrine yazılı bir poliçenin mevcut olduğunu farz edelim. John Smith, poliçenin arkasına sadece imzasını yazarsa bir beyaz ciro yapmış olur ve bu halde poliçe hâmile (bearer) tediye olunur. Böyle cirolu bir poliçe, başkaca bir ciroya lüzum kalmadan elden ele devredilebilir. Fakat John Smith kendi cirosu üzerine «Henry Jones'e ödeyiniz» kelimelerini yazarsa, bu ciro tam cirodur ve Henry Jones de ciro edilen sıfatını alır.

C) Tahdidi ciro (restrictive indorsement) :

Bills of Exchange Act'ın 35 inci maddesinde :

«1 — Poliçenin başkaca devrini yasak eden yahut meselâ «Yalnız D'e tediye ediniz» yahut «X hesabı için D'e ödeyiniz» yahutta «Tahsil için D'e veya emrine ödeyiniz» gibi tâbirlerle poliçenin gösterilen şekilde tediyesini emreden ve poliçenin mülkiyetini nakletmiyen (not a transfer of the ownership) ciro, tahdidi cirodur.

2 — Bir tahdidi ciro, ciro edilene, poliçenin ödenmesini istemek ve poliçede taraf olan şahıslara karşı cirantanın sahip olduğu dâvaları açmak hakkını verir, fakat ayrıca salâhiyet verilmedikçe ciro edilen sıfatıyla haklarını nakletmeğe (transfer) bir hak bahsetmez.

3 — Bir tahdidi cironun başkaca nakle (transfer) salâhiyet vermesi halinde, mütaakıp ciro edilenlerin hepsi (all subsequent indorsees) poliçeyi aynı haklarla alırlar, ve tahdidi ciro altında ilk ciro edilenin (first indorsee) mâruz olduğu aynı mesuliyetlere mâruz kalırlar» denilmektedir.

D) Kısmî ciro (partial indorsement) :

Bills of Exchange Act'ın 32 nci maddesinin ikinci bendi kısmî cirodan bahsetmektedir.

Kısmî cirodan daha önce muteber bir ciro lüzumlu olan şartlar bahsinde malûmat verilmiş olduğundan burada bu mevzu üzerinde tekrar durulmamıştır.

Bu mevzuda Türk Ticaret Kanunu :

865 sayılı Ticaret Kanununun 537 nci maddesinde «Ciro her nevi kruzut ve şuruttan âri olmak lâzımdır. Cironun tâlik olunduğu her şart ya-

zılmamış sayılır. Bir poliçenin kısmen cirou bâtıldır. Hâmile yapılan ciro dahi bâtıldır.» denilmektedir

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 594 üncü maddesinde «Cironun kayıtsız ve şartsız olması lâzımdır. Cironun tâbi bulunduğu her şart yazılmamış addolunur. Kısmî ciro bâtıldır. Hâmiline ciro beyaz ciro hükmündedir» denilmiştir.

865 sayılı Ticaret Kanununun 539 uncu maddesinde, «Ciro, poliçeden mütevellit kâffei hukuku ciro edilen şahsa nakleder. Giro beyaz ciro nevinden ise hâmilî :

1 — O ciroyu ister kendi namına ister bir şahsı âhar namına imlâ edebilir,

2 — O poliçeyi açık olarak yahut ciro ibaresini yazarak muayyen bir şahsa ciro edebilir,

3 — Açık mahalli doldurmaksızın ve ciro etmeksizin poliçeyi diğer bir şahsa ita edebilir.» denilmektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 596 ncı maddesiyle de aynı hüküm kabul edilmiş bulunmaktadır.

4 — Cirantanın mesuliyeti (liability of indorser) :

Ciranta, poliçeyi ciro edinciye kadar bir mesuliyete mâruz değildir, mesuliyeti cirodan sonra başlar. Poliçeyi ciranta sıfatıyla imza eden bir şahıs poliçenin tediyesinden mesul olur, bu mesuliyet poliçenin ödenmemesi halinde mevzuu bahis olur. (Bills of Exchange Act, madde 55, bend 2).

Cirantanın mesul olabilmesi için, cironun muteber bir ciro olması ve poliçenin de ödenmemiş olması lâzımdır. Giro, hukuken muteber bir ciro ise ve poliçe de muhatap tarafından ödenmemişse ciranta ademi tediyeenin mesuldür.

Bills of Exchange Act'ın 16 ncı maddesi cirantaya, hâmile karşı olan mesuliyetini tamamiyle kaldırmak veya tahdit etmek hakkını vermektedir. Bu maddede ciranta, poliçeye hâmile karşı mesuliyetini kaldıran veya tahdit eden sarîh bir kayıt dercedebilir denilmektedir.

Cirantanın, poliçenin tediye edilmemesi halinde mesuliyetten kurtulması için ciroşuna «sans recours» (rücusuz), veya «Without recourse to me» (Bana rücu yoktur) kelimelerini yazması lâzımdır. Bu türlü bir kaydın ihtiva eden ciroda cirantaya rücu edilemez.

17

rnada esaslı değişiklik halinde) değişikliğin ispatı — İş Mahkemesi Vazifesi — Vekâlet Ücreti (Vazife Kararında ve dâvanın ikame edilmemiş sayılması halinde) İcra Tazminatı...

Cezai Kararlar : Şartlı tehdit — Sahte abone tanzimi — Tehdit — İzzar suçları — Reddi Hâkim ...

İdare Dergisi : Yıl : 28, Sayı : 249

Dâhîye Vekâletince iki ayda bir neşrolunan İdare Dergisinin 957 yılı Kasım - Aralık aylarına ait nüshasında aşağıdaki yazılar bulunmaktadır :

Tetkikler : M. Balasaygun : İdare İdareci ve Murakabe Mefhumlarının Modern Esasları; M. Muhtar Çağlayan : Şahsî Hürriyetten Mahrum etme Cürmü; A. Hitay : Korunmaya Muhtaç Çocuklar; A. Turhan Şenel : IDöviz Kaçakcılığı; M. Şerif Tüten : Karada mahallî idareleri hakkında kısaca bir Tetkikat Raporu :

Tercümeler : Naci Babacan : Meksiko Şehrinde Belediye Hizmetleri : Âdil Dünder : Japonya Nüfus Meseleleri : Tarık Ölmezoglu : Hollanda Hükümeti Umumi Teşkilatlanma Müşaviri J. Smith'in Konferansı :

Yabancı Mevzuat : Doç. Dr. O. Kürkçüer : Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası :

Fihrist : 244 — 249 sayılı İdare Dergilerinde yayınlanan yazıların konularına göre tanzim olunan fihrist.

29

Temyiz Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesine tevfikân borçlunun itirazı ref edilip gayrimenkulün tahliyesine karar verildikten sonra borçluya ayrıca tahliye emri tebliğine lüzum kalmadan icra memurunun tahliye muamelesine tevessül edebileceği hakkında.

Temyiz Tevhidi İçtihat Hukuk Umumi Heyeti

Esas : 10 — Karar : 25

İcra ve İflâs Kanununun 135, 272 nci maddeleri ile 6570 sayılı Kira Kanununun 7 nci maddesinin (A) bendine tevfikân vâkı olacak tahliye taleplerinde borçluya 15 günlük tahliye emri gönderilmesi kanun hükmü iktizasından ise de, İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesi uyarınca itiraz ref edildikten sonra gayrimenkulün tahliyesi için borçluya 7 günlük tahliye emri gönderilmek lâzım gelmiyeceği hakkındaki İcra ve İflâs Dairesinin 7/3/1957 tarihli kararına mübâyın olarak yeni bir içtihat tebellür etmiş ve bu gibi hallerde tahliye emri gönderilmesi lüzumu ileri sürmüş ve her iki içtihadın tevhibi için keyfiyet Yüksek İçtihatı Birleştirme Kuruluna arz edilmiş olmakla yapılan müzakere sonunda aşağıdaki karar verilmiştir.

İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesine tevfikân yapılan takip ilâmsız takip usulüne tâbidir. Bu itibarla tetkik mercii tarafından verilen kararda ilâm mahiyetinde olmayıp nihayet takip hukukuna mütâallik bir karar olduğundan ilâmların icrasına mahsus olan usulün burada tatbiki bahis mevzuu olamaz, kaldı ki mezkûr maddeye istinadem borçluya gönderilen ihtarlı ödeme emrinde 7 günlük itiraz müddeti verilmiş olduğu gibi kira bedelinin tediye için de 30 günlük mehil verilmektedir. Borçlu bu mehile riayet etmezse gayrimenkulden çıkarılacağını daha evvelden öğrenmiş bulunmaktadır. Bu sebeple kendisine tekrar bir mehil verilmesi muameleyi uzatmaktan ve alacaklıyı zarara sokmaktan başka bir şey ifade etmez. Bununla beraber borçlu kararı temyiz edip de üç aylık kira karşılığını vezneye yatırdığı takdirde «Yalnız 6570 numaralı Kira Kanununa tâbi olan gayrimenkullere mahsus olmak üzere» İcra ve İflâs K. nun 36 nci maddesi kıyas suretiyle ve içtihadem tatbik edilerek takip durdurulmaktadır.

Bu suretle borçlunun haberi olmadan gayrimenkulden tahliyesi cihetine gidileceği de varidi hatır olamaz. Zaten 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesinde tahliyenin sulh mahkemesinden isteneceği yazılı olduğu halde sırf icra usulünde sürat mütezem olduğundan dolayı 3890 sayılı kanunla bu madde tâdil edilerek tahliye kararlarının tetkik merciinden isteneceği tasrih edilmiştir.

Binaenaleyh; İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesine tevfi kan borçlunun itirazı refedilip gayrimenkulün tahliyesine karar verildikten sonra borçlu ya ayrıca tahliye emri tebliğ edilmeksizin İcra Memuru tarafından tahliye muamelesine tevessül olunmak lâzım geleceğine ve İcra ve İflâs Dairesine eski içtihadının doğru olduğuna üçte iki ekseriyetle 44/12/1957 tarihinde karar verildi.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları hakkındaki Kanunun 7 nci maddesinin (A) bendine müsteniden verilmiş olup noterlikçe ressen tanzim veya tarih ve imzası tasdik edilmiş olan veyahut ikrar edilmeyen tahliye taahhüdünü havi vesikalarla, yine aynı mahiyetteki kira mukavelenamelerindeki imzaların itiraz üzerine inkârları halinde icra takibinin durdurularak — alacaklı mahkemeye müracaatta muhtar olmak üzere — refi talebinin reddine karar verilmesi lâzım geldiği hakkında.

Temyiz Tevhidi İçtihat Hukuk Umumi Heyeti

Fsas : 11 — Karar : 26

6570 sayılı kanunun 7 nci maddesinin A bendi hükmüne göre kiracı tarafından gayrimenkulün tahliye edileceği yazı ile bildirilmiş olmasına rağmen tahliye edilmezse icra dairesine müracaatla tahliye istenebileceği kabul edilmiş olup bu maddeye müsteniden yapılan icra takibi üzerine kiracı tarafında nitiraz ile yazılı vesikadaki imza inkâr edildiği ve icra hakimliğince icra ve iflas kanununun 68 inci maddesine tevfi kan tatbikat yapılarak imzanın müstecire aidiyeti anlaşıldığı takdirde itiraz muvakkaten ref edilip bu karar kesinleştikten sonra tahliye muamelesine tevessül edilmek lâzım geleceği evveldenberi İcra ve İflâs Dairesinin takarur etmiş içtihadı iken bu kere mezkûr içtihadı muhalif olarak y yeni bir içtihat tebellür eylemiş ve bu gibi tasdiksiz vesikalardaki imzaların inkârı halinde icranın durdurulması ve işin mahkemeye havalesi lâzım geleceği mütalâasına varılmış olduğundan her iki içtihad arasındaki açık mübayanet göz önünde tutularak keyfiyet Yüksek İçtihadı Birleştirme Kuruluna arzedilmiş olmakla bu hususta yüksek heyet tarafından yapılan müzakere sonunda aşağıdaki karar ittihaz olunmuştur.

İcra ve İflâs Kanununun 68 inci maddesinde İcra Hâkimliğine verilen imza tatbiki salâhiyeti muhasıran para borcuna taallûk edip bunun

haricinde kalan ve akdi tazammun eden taahhütname ve mukavelename gibi vesikalardaki imzaların tatbikına merciin salâhiyeti yoktur. Mezkûr maddedeki salâhiyet mevziine münhasırdır. İcra hâkiminin mahdud olan bu salâhiyetini diğer hususlara kıyas suretiyle teşmile kanunun metin ve ruhu müsait değildir.

Gerek 6570 sayılı kanununun 7 nci maddesinin A bendine müsteniden verilmiş olan tahliye taahhüdünü mutazammın tasdiksiz vesikalar gerekse noterden tasdik edilmemiş olan kira mukavelenamelerindeki imza itiraz vukuunda inkâr edildiği takdirde İcra ve İflâs Kanununun 272 ve mütâakıp maddelerdeki ahkâm dairesinde ihtilâfın halli gerekmektedir. Zikri geçen maddeler bu gibi nallerde yapılacak muameleleri açık olarak göstermiştir. 275 inci maddede aynen şöyle denilmektedir. «Tahliye talebi noterlikçe re'sen tanzim veya tarih ve imzası tasdik edilmiş yahut ikrar olunmuş bir mukaveleye müstenit olup da kiracı kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair aynı kuvvet ve mahiyette bir vesika gösteremezse itiraz def olunur. Aksi takdirde refi talebi reddolunur» maddenin son fıkrasında ise kiralayanın umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat hakkının mahfuz olduğu zikredilmektedir. Bu maddede gerçi kira mukavelenamesinden bahsedilmekte ise de tahliye talebine karşı alacaklı itirazın refini isteyebilmek için nasıl ki noterden re'sen tanzim veya tarih ve imzası tasdik edilmiş veyahut ikrar olunmuş bir mukavele ibrazına mecbur ise 6570 sayılı kanuna tevfikân tahliye talebinde bulunabilmek için de ibraz edilecek vesikanın aynı kuvvette olması şarttır. Çünkü her iki talep de neticede tahliyeye müncer olmaktadır.

Sözü geçen 6570 sayılı kanunun 7 nci maddesinin A bendi hükmünün kemaliyle tatbik edilebilmesi için vazın kanun tarafından hususi surette verilmiş olan bu yetkinin tetkik merciince umumî hükümler dairesinde tatbiki lâzımla geleceği mütalâası ileri sürülmüş ise de istihkak davalarının rüyetinde olduğu gibi bunada umumî hükümlerin tatbik olunacağına dair kanunda sarahat mevcut olmadığından bu mütalâa kabul şâyan görülmemiştir.

Binaenaleyh; 6570 sayılı kanunun 7 nci maddesinin A bendine tevfikân verilmiş olup Noterlikçe re'sen tanzim veya tarih ve imzası tasdik edilmemiş olan veyahut ikrar edilmeyen tahliye taahhüdünü hâvi vesikalarla yine aynı mahiyetteki kira mukavelenamelerindeki imzaların itiraz üzerine inkârları halinde takip durdurularak alacaklı mahkemeye müracaatta muhtar olmak üzere refi talebinin reddine karar verilmek lâzım geldiğine ve İcra ve İflâs Dairesinin son içtihadının doğru olduğuna üçte iki ekseriyetle 4/12/1957 tarihinde karar verildi.

1 — Haklı sebebe dayanılarak akdin feshi halinde akit, fesih beyanının digger tarafa ulaşması ile derhal ortadan kalkar.

2 — İhbar tazminatının söz konusu edebilmesi için akdin ancak haklı bir sebep aranmaksızın belli bir müddetin sonu için ihbar edilmiş ve işçinin işle ilğışinin hemen kesilmiş olması veyahut akdin ortada haklı bir sebep olmamasına rağmen fesih için kanunur kabul ettiği müddetler verilmeksizin feshedilmiş bulunması İş Kanununun 13 üncü maddesinin aradışı kanunî şartlardandı.

3 — Fazla çalışma alacağı, ücret alacağından bir cüz'ü olduğu için Borçlar Kanununun 126 ncı maddesi hükmünce beş senelik müruruzamana tâbidir.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi

Esas : 3459 — Karar : 3944

Dâvalıların Un fabrikasında 1942 senesinden 1955 senesine kadar çalışan müvekkilini sebebsiz ve haksız olarak işden çıkarmış olduklarından bahsiyle kıdem, ihbar tazminatı ve hafta ve genel tatil ve dini bayram ve fazla mesai günlerine ait ücretleri tutarı olan 17669 lira 10 kuruşun tahsiline dâvacı vekili istemiş ve dâvalılar vekili tarafındanda akdin feshine asıl dâvacının işi ihbarsız olarak terketmek suretiyle ve haksız hareketiyle sebebiyet vermiş olduğu ileri sürülerek fabrikanın uğradığı 50000 lira zarar karşılığının dâvacıdan tahsiline karar verilmesi müteakilden istenilmiştir.

KARAR : Tafsilatı ilâmında yazılı olduğu üzere şehadet ve bilirkişi raporu ile subut bulan kıdem ve ihbar tazminatı 2134 lira 80 kuruşun ve kâlllet ücretiyle birlikte dâvalılardan tahsiliyle dâvacıya verilmesine ve fazla istegin zaman aşımından ve mütekabil dâvanın sabit görülmediğinden reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteğinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

1 - Dâvalı tarafın iş yeri, mücbir sebep dolayısıyla iki buçuk ay kapatılmış ve bu devrede dâvacı dâhil bütün işçilere yarım gündelik ödenmiştir. İş veren 25/9/1955 tarihli Gaziantep gazetesinde bir ilân yayınlayarak 26/9/1955 sabahından itibaren iş yerinin çalışmaya başlayacağını bildirmiş ve işçileri işe çağırmıştır. Gaziantepde oturan dâvacı, fabrikanın yeniden çalışmaya başladığı gün iş başına gidecek yerde aynı gün notiterek İş Kanununun 15 inci maddesinin III cü fıkrası hükmünce iş akdini bozduğunu bildiren protestoyu iş verene tebliğ ettirmiştir. Bu duruma göre, mücbir sebebin devam ettiği devre içinde kullanılması gereken akit bozma hakkının bu devre geçtikten sonra kullanıldığı ve

27

aynı zamanda aylarca yarım gündelik almış bulunan dâvacının tam işe başlanacağı zaman işten kaçmak gayesini güttüğü hâdiselerin oluşundan anlaşılmaktadır. Bu itibarla dâvacının akdi, muteber bir sebebe dayanarak değil haksız yere bozmuş olduğu görülmektedir. Bunun neticesi olarak İş Kanununun 13 cü maddesi uyarınca dâvacı ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanmış olmaz. Bir an için işçinin haklı sebebe dayanarak feshi ihbar ettiği kabul edilse dahi, durumu yine 13 cü madde hükümlerine uymadığından ihbar tazminatına hak kazanamaz; çünkü haklı sebebe dayanarak akdin feshi halinde akit, fesih beyanının diğer tarafla ulaşması ile derhal ortadan kalkar. Halbuki ihbar tazminatının söz konusu edilebilmesi için akdin ancak haklı bir sebep aramaksızın belli bir müddetin sonu için ihbar edilmiş ve işçinin işle ilgisinin hemen kesilmiş olması veya haklı bir sebep olmamasına rağmen fesih için kanunun kabul ettiği müddetler verilmeksizin akdin feshedilmiş bulunması, İş Kanununun 13 üncü maddesinin aradığı kanunî şartlardandır. Mahkemece bu cihetler gözönünde tutulmaksızın dâvacı lehine ihbar ve kıdem tazminatına hükmedilmiş bulunması kanuna aykırı ve dâvalının temyiz itirazları yerindedir.

2- Yukarıdaki bentte açıklanan sebeplerle dâvacı akdi haksız yere bozmuş olduğu için dâvalı lehine ihbar tazminatı hükmedilmesi ve yine işten kalma tazminatının takdiri tazminat olarak gözönünde tutulup İş Kanununun 13 cü maddesi uyarınca hüküm altına alınması gerektir. Ve dâvalının bu cihete dokunan itirazları dahi yerindedir.

3- Fazla çalışma alacağı ücret alacağından bir cüz olduğu için Borçlar Kanununun 126 ncı maddesi hükmünce 5 senelik müruruzamana tâbidir. Bu müruru zamanın dâvanın açılış tarihinden geriye doğru hesaplanması lâzım gelirken mahkeme her nedense burada 10 senelik müruru zamanın tatbik edileceğini kabul etmiş ve dâvacının fazla çalışma ücretini istediği devrenin başından dâva tarihine doğru 10 seneyi hesaplıyarak müruru zaman esasları ile ilgisi bulunmayan şekilde hesap yapmış bulunmaktadır.

Dâva; 14/10/955 de açılmış olması itibariyle 14/10/950 den dâva tarihine kadar olan 5 yıllık devredeki alacaklar müruru zamana uğramamıştır. Mahkemece bu esasın kabulü gerektir. Ve tarafların itirazları bu bakımdan yerindedir.

4- Şahitler bir kısım fazla çalışma tarihleri hakkında bilgi vermişlerdir. Dâva dilekçesinde fazla çalışmanın ilişkin olduğu günler açıkça gösterilmiştir. Mahkemenin hiç değilse şahit sözleriyle sübut bulan gümeleri gözönünde tutarak fazla çalışma parasına hükmetmemiş bulunması

TEMYİZ KARARI

Kanunî müddetinden sonra verilen ve bu itibarla incelenmesine imkân bulunmayan temyiz lâyihası hariç dosya incelendi gereği konuşuldu:

Hadisede dâvalının dâvacıya karşı yazdığı mektupta (benim kalfaya 1000 liraya kadar kereste ve kiremit kredisi açınız.) Denilmektedir. Bu mektup mahiyetçe Borçlar Kanununun 400 üncü maddesindeki bir itibar emridir. İtibar emrinde emri verenin mes'uliyeti kefilin mes'uliyeti gibidir. Hâdisede itibar emrinde 1000 l'ralık had tâyin edilmiştir. Dâvalının bundan fazlasıyla mesul tutulması kanuna aykırıdır.

Her ne kadar mahkeme dâvacının ticarî defterlerindeki yazılara dayanmakta ise de; dâvalının tacir olmasına ve ticarî defterlerin gerek hâdisede zamanındaki eski Ticaret Kanunu hükümlerince (Mad. 81) gerekse yeni Ticaret Kanunu hükümlerince (Mad. 82 fık.1), ancak tacirler arasında delil sayılabileceğine ve fazla olarak esas ticarî defterlerdeki kayıtlar mevcut olmadıkça (eski K. Mad. 66, 83; yeni K. 82, 66, 69) yardımcı defterlerdeki kayıtların tacirler arasında dahi delil tutulamayacağına göre bu defterlerin hükme esas tutulması usule ve kanuna aykırıdır.. Bundan başka, mahkeme dâvalının üçüncü kişiye karşı (ki bu üçüncü kişi itibar emrinde adı geçen kalfadır.) Açmış olduğu dâvanın dilekçe sinde keresteciye tekeffül etmiş olduğu paradan dolayı iki bin küsur lira borç ödemiş olduğu yolu yazıların (1000) lirayı aşan kefalet teahhüdünü ispat ettiğini bildirmekte ise de kefaletin yazılı şekle bağlı bir akit olmasına ve yazılı beyanın ancak alacaklıya yöneltilmiş olması halinde kefalet akdinin meydana gelebileceğine ve bir akdi meydana getiren beyanların beyanda bu'anan tarafından diğer âkide yöneltilmesi gerektiğinin Borçlar Kanununun icap ve kabul hakkındaki hükümlerinden anlaşılması itibariyle bir kimsenin diğer tarafa yöneltilmiş olmadığı beyanlarda şekil şartı gerçekleşmiş bulunsa dâhi taraflar arasında akit meydana getirmeye elverişli bir mahiyet bulunamayacağına göre mahkemenin o dâvaya ait dilekçeye dayanarak (1000) liradan fazla mesuliyet kabul etmiş olması gerek kefalet hükümlerine ve gerekse Borçlar Kanununun 400 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne aykırıdır. Bu sebeplerle mahkeme kararının 1000 liradan fazlaya ilişkin olan kısmı Bozulmalıdır.

Netice : Temyiz olunan hükmün gösterilen sebepten BOZULMASINA. ve aşağıda yazılı temyiz harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 17/6/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

1 — Taraflar arasındaki mukavelede dâvalı tarafın sût vermesi veya vermemesi halinde cezaî şartı ödeyeceğinin kabul edilmiş bulunmasına göre mücbir sebep dolayısıyla sût verilmemesi durumunun neticelerini dahi dâvalı üzerine almış bulunmaktadır. Bu şekilde bir taahhüt muteberdir.

2 — Borçlunun kusursuz olması halinde mesul tutulmaması hükmü, emredici hükümlerden değildir.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi

Esas : 1753 — Karar : 4328

Dâvalılardan Mahmut Akarın mukavele gereğince müvekkiline muayyen miktarda sût vermediği diğer dâvalının kefaleti altında taahhüt eylediği halde, bu vecibesini yerine getirmeyerek akdi ihlâl eylemiş olduğundan bahsiyle borç olarak verilen 500 lira ile 1500 lira cezaî şartın dâvalılardan tahsiline karar verilmesi isteginden ibarettir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere, dâva; mübrez mukavele ve ikrarla sübut bulunmuş olmasına binaen 500 lira borç karşılığı ve 11500 lirada şartı cezaîki cem'an 2000 liranın dâvalılardan müteselsilen tahsiliyle dâvacıya verilmesine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ KARARI

Usulün 435 inci maddesiyle kabul edilmiş bulunan kanunî müddetden sonra verilmiş bulunan temyiz lâyhası hariç dosyadaki kâğıtlar incelendi gereği konuşuldu :

Taraflar arasındaki mukavelede dâvalının sût vermemesi veya vermemesi halinde 1500 lira ceza şartı ödeyeceğinin kabul edilmiş bulunmasına göre mücbir sebep dolayısıyla sût verilmemesi durumunun neticelerini dahi dâvalı Mahmut Akar üzerine almış bulunmaktadır. Bu şekilde bir taahhüt muteberdir. Zira borçlunun kusurlu olması halinde mes'ul tutulması hükmü emredici hükümlerden değildir. Bu itibarla bozma istegi yersizdir.

NETİCE : Bozma isteginin reddiyle doğru olan hükmün TASDİKINA ve aşağıda yazılı temyiz harcının temyiz edene yükletilmesine 2/7/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

5917 sayılı kanuna tevfiikan verilen idarî kararın ref'i hususundaki iddia-
nın tetkiki adli kazanın vazifesi dışındadır.

Temyiz Beşinci Hukuk Dairesi

Esas : 3156 — Karar : 2977

Abdullah Ergün ile Sadullah Yıldız arasındaki 5917 sayılı Kanuna göre Vilâyetçe verilen idarî kararın ref'i dâvasından dolayı Ağrı Sulh Hukuk Mahkemesinde yapılan muhakeme sonunda, idare hey'etince mütt-tehaz kararın ref'ine dair verilen 14/3/1956 tarih ve 245/27 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvalı Sadullah Yıldız tarafından müddetinde ver-rilen dilekçe ile istenilmiş olmakla dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıld-ıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

TEMYİZ KARARI

5917 sayılı Kanuna tevfiikan idarî makamlarca tecavüzün men'i hak-
kında verilen karara razı olmayan kimselerin mahkemeye müracaatla
ref'i yed ve mülkiyet hakkında dâva açmağa hakları varsa da, dâvacı
duruşmada açıkca idarî kararın ref'ini istediğini bildirmiş ve iddiası bu-
na münhasır bulunmuş olmasına ve idarî kararların tetkiki adli kazanın
salâhiyeti dışında bulunmasına rağmen kararda yazılı sebep ve düşünce-
lerle 4/3/1955 tarih ve 2 sayılı idarî kararın ref'i şeklinde karar ittihazı
yolsuz ve temyiz itirazları vârid bulunduğundan hükmün H. U. M. Ka-
nununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı
950 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasını
15/5/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Şu'fa hakkı, inşai haklardan bulunduğundan şefi kanunî müddet içinde
bir taraflı irade beyanı ile müşterinin meşfuunbih hisse üzerindeki haklarına
halef olur. Bu itibarla şefiin aldığı şu'fa ilâmına müsteniden istimlak bedelinin
tezyidi talebiyle dâva açmasına mâni yoktur. Ancak şu'fa ilâmı kesinleşmişse
kesinleşmesini beklemek lâzımdır.

Temyiz Beşinci Hukuk Dairesi

Esas : 3244 — Karar : 4935

Mustafa Akbıyık, Mahmut Akbıyık, Hasan Akbıyık ve Salih Akbıyık
vekilleri Avukat Rahmi Çetinel tarafından İstanbul Belediyesi aleyhine
açılan istimlak bedelinin tezyidi dâvasının yapılan muhakemesi sonunda:
Dâvacıların dâva hakkı olmadığına dâvanın reddine dair İstanbul Doku-
zuncu Asliye Hukuk Hâkimliğinden verilen 7/3/1956 tarih ve 8/243 sayılı

Hüküm dâvacılar vekili Avukat Salim Ekşi tarafından müddeti içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

TEMYİZ KARARI

Dosya münderecatına göre istimlâk bedelinin tezyidi istenilen gayrimenkulün 1/2 hissesi evvelce Mehmet Engin adında bir şahsa satılmış ve diğer hissedarlar tarafından kanunî müddeti içinde açılan dâva üzerine meşfûunbih hissenin dâvacılar namına tesciline 16/1/1955 tarihinde hükmolunmuştur. Bedelinin tezyidi istenilen gayrimenkul şuf'a dâvası açıldıktan sonra ve hükmün kesinleşmesinden evvel istimlak olunarak 21/12/955 tarihinde meşfûunleh Mehmet Engin'e tebligat yapılmıştır. Şuf'a hakkı inşai haklardan bulunduğundan şefiin kanunî müddeti içinde bir taraflı irade beyanı ile müşterinin meşfûunbih hisse üzerindeki haklarına halef olur. İstimlâk kararından evvel meşfûunbih hissenin ferağ bedeli mahkeme kararı gereğince şefi tarafından mahkeme veznesine yatırılarak hissenin tesciline karar verilmekle Medenî Kanunun 633 üncü maddesine göre bu hissenin mülkiyeti dâvacılara intikal etmiş olur. Bedel tezyidi dâvasının açıldığı sırada şuf'a ilâmının mücerred kesinleşmemiş olması dâvanın reddini gerektirmeyip kesinleşmesine intizar olunması icapeder. Meşfûunbih hisse ilâm gereğince dâvacılar namına tescil edilmedikçe dâvacıların temliki tasarrufa hakları yoksa da hâdisede gayrimenkulün aynına mütedair böyle bir tasarruf bahis konusu değildir. İhtilâf belediyece âmm kanunlarına tevfik kanunî istimlâk olunan dâva konusu hisse hakkında şefiin aldığı ilâma müsteniden bedel tezyidi dâvası açıp açmıyacağının tâyinine taallük etmektedir. İstimlâk kararının tebliğinden evvel mübrez ilâma müsteniden gayrimenkulü iktisap eden dâvacıların bedel tezyidi dâvası açmağa hakları olup bu yerin belediyece istimlâk edilmesi dolayısıyla gayrimenkulün aynı hakkında ilâmın infazı gayrimümkün olması, şefie aid hakkın bedele intikal etmesi itibariyle bedelin tezyidini istemesine mâni teşkil etmez. Tapuda hissedarlar uhdesinde mukayed diğer hisseler için bedel tezyidi dâvası açmak hakkı şuf'a yolile kendilerine geçen bu hisse hakkında da mevcuttur. Hisseyi satın alan şahıs alehinde kanunî müddet içinde açılan şuf'a dâvası dolayısıyla satış bedeli mahkeme veznesine yatırılıp aleyhine hüküm verildikten sonra gayrimenkulün istimlâki üzerine bu şahsın bedel tezyidi dâvası açmasına mahal kalmadığı gibi mahkemenin kabulü vechile şefiin de dâva hakkı kabul edilmediği takdirde gayrimenkul sahiplerine bedelin tezyidi hususunda kanunun tanıdığı dâva hakkı iskat edilmiş olur. Meşfûunbih meşfûunbih hissenin tapuda yazılı satış bedeli ile istimlâk bedelinin biri-

birine yakın olması lâzım geleceği ve istimlâk bedelinin tezyidi dâvasının spekülâsyona dayandığı hakkındaki mütalâanın dâva hakkına tesiri yoktur. 3710 sayılı kanunun bedel tezyidi dâvasının ne yolda tahkik edileceğini tâyin etmiştir. Binaenalyh şuf'a ilâmına istinaden iktisap ettikleri hisse hakkında istimlâk bedelinin tezyidi talebiyle açılan dâvanın dinlenmesine kanunî bir mâni bulunmadığı halde dâva hakları bulunmadığından bahsiyle dâvanın reddi yolsuz ve temyiz itirazları vârid bulunduğundan hükmün H. U. M. Kaunnunun 428 inci maddesi gereğince (Bozulmasına) ve aşağıda yazılı 1380 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 7/9/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

4753 sayılı kanunun 36 nci maddesinde, arazi verilecek kimselerin çiftçi olmaları veya çiftçilik yapmayı yüklenmeleri ve her iki halde de verilecek araziyi kendilerinin işletmeleri şart olduğu yazılıdır. Başka yerde amelelik yapam ve bizzat tarlasında çalışmasına kanunî bir mâni bulunmayan dâvalının ücretle başkalarını çalıştırması arazinin geri alınmasını mucip kanunî sebeplerdendir.

Temyiz Beşinci Hukuk Dairesi

Esas : 6380 — Karar : 5424

DÂVA : Dâvalının 46 3 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gereğince kendisine verilen yeri ve sınırları dâva dilekçesinde yazılı araziyi bizzat işlemeyerek başka kimselere icara verdiğinden bahsiyle mezkûr Kanunun 7 ve 57 nci maddeleri gereğince dâvalının tapusunun iptaliyle hazine adına tesciline karar verilmesi istenilmiştir.

KARAR : Dâvalının 7 senedenberi İstanbulda amelelik yaptığı ve kendisine verilen araziye bilfiil işlemediği ikrariyle sabit olduğundan dâvalının müddeabih tarlalara ait tapularının iptaline ve mezkûr tarlaların hazine adına tesciline karar verilmiştir.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosya içindeki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı müzakere olundu :

Dâvacı Hazine vekili 4753 sayılı kanuna tevfikân verilen tarlayı dâvalının bizzet işlemeyerek İstanbulda amelelik yaptığından bahsiyle tapularının iptalini istemiş, dâvalı da kendisine arazi tevzi edilmezden evvel de İstanbulda amelelik yaptığını, ancak ekim ve hasat zamanlarında

kköye gelip tarlasını ücret mukabilinde sürdürüp ektirdiğini ve hasat zamanında da mahsulü kaldırdığını def'an dermeyan etmiştir. 4753 sayılı kanunun 36 ncı maddesinde, arazi verilecek kimselerin çiftçi olmaları veya çiftçilik yapmayı yüklenmeleri ve her iki halde de verilecek araziyi kendilerinin işletmesi şarttır, denilmektedir. Binaenaleyh dâvalının tarlada bilfiil çalışmayıp ücretle başkalarını çalıştırması arazinin geri alınmasını mucip kanuni sebeplerden bulunmasına binaen yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün (TASDİKINA) ve 4753 sayılı kanunun 61 nci maddesi gereğince harç ve damga resmî alınması ma 28/12/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

1 — 6830 sayılı kanunun 15 inci maddesi hükmüne göre vukuf ehlini seçmekte ittifak edip etmedikleri taraflara sorulmaksızın mahkemece re'sen seçilmesi yolsuzdur.

2 — Ehliyükuf tetkikatının sözü geçen kanunun 11 inci maddesinde yazılı esaslar gözönünde bulundurularak yapılması lâzımdır.

3 — Takdirler arasında açık bir nisbetsizlik görülürse yeni bir heyet teşkili suretiyle kıymeti bir kere daha takdir ettirilir.

4 — Taraflarca gösterilen emsalin ehliyükufa tetkik ve mukayese ettirilmesi gerektir.

5 — Kısmî istimlâklerde 12 nci madde hükmünün tatbiki icabeder.

6 — 11 inci maddenin 6 ncı bendinde, istimlâke tekâddüm eden tarihteki aâlim satım rayicinin takdire esas tutulacağı ve istimlâk sebebiyle kıymet artmalarının nazara alınmayacağı gösterildiği halde raporda istimlâk edilen arazilerin istikbalde arsa olacağının bu takdire sebep gösterilmesi ve istimlâk tarihinin takdire esas tutulması yolsuzdur.

Temyiz Beşinci Hukuk Dairesi

Esas : 2938 — Karar : 3248

Fethiye Barutcu ve Faik Karabacak vekilleri Avukat Kemâl Tuğrul ille Kara Yolları Umummüdürlüğü arasında mütekevvin istimlâk bedeline ittiraz dâvasına dair Erzurum İkinci Asliye Hukuk Hâkimliğinden verilmiş 2/2/1957 tarih ve 423/36 sayılı hüküm dâvalı idâre vekili Avukat Ali Muhsin Kurtgün tarafından müddeti içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşülmüldü :

TEMYİZ KARARI

İstimlâk bedelinin tezyidi hakkındaki talebin tetkiki için 6830 sayılı kanunun 15 inci maddesi hükmüne göre ehliyükufu seçmekte ittifak edip

etmedikleri evvel emirde taraflardan sorulup tesbit edilmeksizin Mahmece re'sen seçilmeleri doğru bulunmadığı gibi takdiri kıymet komisyonunca metre karesine 150 kuruş takdir edilen gayrimenkullere ehlivukuf hey'etince 7 lira kıymet takdir edilmişse de ehlivukuf raporu 6830 sayılı kanunun 15 inci madesinin mâtûfu olan 11 inci madde hükümleri dairesinde yapılması lâzım gelen tetkikatı ihtiva etmediği gibi sözü geçen 155 inci maddede takdirler arasında açık bir nisbetsizlik bulunduğu takdirde yeniden tetkikat yapılacağı gösterildiği ve açık nisbetsizlik pek bâriz bulunduğu halde yeni tetkikat yaptırılmaması ve dâvalı vekili 7/9/1956 tarihli dilekçesinde emsâl gösterdiği halde bunların ehlivukufa tetkik ve mukayese ettirilmemesi ve tapu kayıtlarıyla istimlâk edilen miktarlardam gayrimenkulün tamamen veya kısmen istimlâk edildiği anlaşılmamış olduğundan bu cihetin de tahkiki ve kısmi istimlâk mevcutsa 12 nci maddede hükmünün de tatbiki gerekeceği ve kanunun 11 inci maddesinin 6 ncı bendinde .. istimlâke takaddüm eden tarihdeki alım satım raycinin takdire esas tutulacağı ve istimlâk sebebiyle kıymet artmalarının nazara alınmayacağı gösterildiği halde raporda istimlâk edilen arazilerin istikbalinde arsa olacağının takdir sebebi olarak gösterilmesi ve istimlâk takdire esas tutulması yolsuz ve temyiz itirazları vârit bulunduğu hüküm H. U. M. Kanununun 428 inci madesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 710 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 6/6/1957 tarihinde itifakla karar verildi.

Muristen müntakıl ve zilyedlikle iktisap edilmiş olan mülkiyet hakkı Me-- denî Kanunun 897 nci maddesinde yazılı bir senelik müddetin geçmesiyle zaill olmaz.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi

Esas : 10568 — Karar : 1748

Samsun mahallesinden Şerif Kızı Emine Zinavurun, Feyyaz Kaplan aleyhine; ötedenberi tasarruf ve zilyed bulunduğu hudut ve mevkiî m-- lûm arsasına dâvalının vâkı müdahalesinin meni dileğiyle açtığı dâvadan dolayı câri muhakeme neticesinde; mahalli ilâmında yazılı sebeple dâ-- vanın reddine dair Tortum Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 14/7/1955 gün ve 1955/31-62 sayılı ilâmın temyizen tetkiki Emine Zinavur tarafın-- dan müddetinde verilen dilekçe ile istenilmekle gereği görüldü :

Muristen müntakıl ve zilyetlikle iktisap edilmiş olan mülkiyet hakkı İMedenî Kanunun 897 nci maddesinde yazılı bir senelik müddetin geçmesiyle izale edilmeyeceği düşünülerek mevcut deliller o yönden takdir edilip bir karar verilmek gerekirken bir senelik müddetin geçtiğinden bahsiyle dâvanın reddi cihetine gidilmesi yolsuz temyiz itirazları yerinde görül-
düğünden hükmün BOZULMASINA ve 200 kuruş damğa resminin ileri-
nde haksız çıkacak tarfadan alınmasına 21/2/1956 tarihinde ittifakla ka-
rar verildi

Temyiz Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

Ağır Ceza Heyetini teşkil eden âzaların ayrı, ayrı reyde bulunmaları neticesi C. M. U. Kanununun 385 inci maddesine ademi riayetle, ekseriyet temin edilmeden karar verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Birinci Ceza Dairesi

Esas : 2183 — Karar : 2019

Gülbeyaz Alıcıyı kasten öldürmekten maznun Kadir oğlu Şefik Özmen'in yapılan muhakemesi sonunda : Maznunun tedbirsizlik ve dikkatsizlik neticesi adı geçen Gülbeyaz Alıcının ölümüne sebebiyet verdiğinin sübutuna binaen T. C. K. nun 455/1, 55 inci maddeleri gereğince bir sene dört ay hapis ve 166 lira 60 kuruş Ağır para cezası ile mahkûmiyetine dair (Gaziantep) Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 4/3/1957 tarihli hükmün temyizen incelenmesi müdahil İsmail Alıcı ile maznun taraflarından istenilmesine ve maznun para depo ve müdahil yokluk kâğıdı ita eylemelerine mebni dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliği Yüksek Makamından 18/7/957 tarihli tebliğname ile Temyiz Mahkemesi 1 inci Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

Ceza Usulünün 256 ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince hüküm ve kararlar ittifak veya ekseriyetle verilir. Mevzuubahis hâdisede Mahkeme Reisi öldürmek kasti görerek 448 inci maddenin tatbiki, birinci Âza Beraet, İkinci Âza da 455 inci madde ile ceza tâyini reyinde bulunmuş olduklarından reyler dağılmıştır. Bu takdirde Ceza Usulünün 385 inci maddesi icabınca maznunun en ziyade aleyhine olan reisin reyi, ekseriyet hâsıl oluncuya kadar kendisine daha yakın olan ve 455 ile tecziye reyinde bulunan Âzanın reyine ilâve olunmak ve bu suretle ekseriyet temin edilmek icabederken heyeti teşkil eden üç Hâkim ayrı, ayrı reyde bulunarak ve en aleyte rey itâ eden Reis dahi muhalefette kalmak suretiyle usulün 385 inci maddesine riayetle ekseriyet temin edilmeden yazılı şekilde karar tesisi,

22

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları ve tebliğnamedeki mütalâa bu itibarla vârit görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 29/12/1956 tarihinde karar verildi.

Köy ihtiyar heyetine hakaret edilmiş bulunduğunun kabulü için, Köy Kanununun 22 nci maddesine göre heyetin teşekkül nisabının tamam olması lâzımdır.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 14634 — Karar : 257

Vzaifede ihtiyar heyetine hakarete bulunmaktan maznun İhsan Ayyağın T. C. K. nun 268/1, 272, 89 uncu maddeleri gereğince bir ay on beş gün hapsine ve cezasının teciline dair (Almâs) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 17/9/1956 tarihli hükmün temyizden tetkiki Mafevk Tokat C. M. U. liği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

1 — 268 inci maddenin tatbiki için Heyetin teşekkül nisabında olması lâzım geldiği ve köy kanununun 22 nci maddesi mucibince köy ihtiyar heyetlerinin en az dört kişi ile teşekkül edebileceği ve bir muhtar ile iki âzanın heyet sayılamıyacağı ve zararın tahsili için heyetin toplanmasına kanunen lüzum bulunup bulunmadığı teemmül ve mübayin şahadattan aleyhteki şahadetin tercihi sebepleri gösterilip izah ve münakaşa edilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi,

Bozmayı gerektirmiş ve temyiz itirazları ile tebliğname münderecattaki bu itibarla vârit görülmüş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı bozulmasına 15/1/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Müdahil kararı ile maznun kocanın boşanmalarına 13/9/1954 tarihinde karar verilmiş ve bu karar temyizen tasdik edilmek suretiyle katılmış bulunduğu, boşanmanın karar tarihinden itibaren hüküm ifade edeceği düşünülmektesizin 26/6/1955 tarihinde işlenen suçtan dolayı maznunun cezasının 457 nci maddesi ile arttırılması bozmayı muciptir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 14635 — Karar : 258

Münire'yi gözünün devamlı zaafını mucip olacak derecede yaralamaktan maznun Lütfi Polat ve bu suça mağdurun kollarını tutmak suretiyle yardımda bulunmaktan maznun mağdurenin kocası Sadık Atar'ın

yyapılan duruşma sonunda; T. C. K. nun 456/2, 457/1, 65/3, 51/1 nci maddeleri gereğince Lütfinin bir sene altı ay ve Sadık'ın bir sene hapislerine dair (Turhal) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 27/9/1956 tarihli hükmün temyizen tetkiki maznunlar tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik ve bozma isteyen tebliğname ile daireeye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Boşanma tarihine göre tebliğnamedeki tenkid mütalâası ve dosya ve rapor münderecatına, toplanan delillere, gerekçeye ve Hâkimin takdiriine göre maznun Lütfinin temyiz itirazları vârit görülmediğinden reddiyle hükmün Lütfiye ait kısmının istem gibi tasdikına ve kendisinden ehli dört lira elli kuruş tasdik harcı alınmasına,

1 — Müdahil Münire ile maznunlardan Sadık'ın boşanmalarına dair 133/9/1954 tarihinde verilen hüküm temyizen tasdik edilmek suretiyle keşinleşmiş bulunduğu ve boşanmanın karar tarihinden itibaren hüküm iffade edeceği nazara alınmadan 26/6/1955 tarihinde işlenen suçtan dolayı Sadıkın cezasının karı koca olmalarından dolayı 457 nci madde ile artırılması,

2 — Maznun Sadık'ın Lütfinin doğmesini temin için müdahili tuttuğuna ve müessir fiil suçuna iştirak ettiğine dair müdahilin iddiasını teyid eden kesin deliller gösterilip etrafiyle izah ve münakaşa ve hareketinin 464 üncü maddeye girip girmeyeceği tetkik ve teemmül edilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi,

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları ve tebliğname münderecatı bu itibarla vârit görülmüş olduğundan Sadık hakkındaki hükmün bu sebeplerden dolayı bozulmasına ve on lira bozma harcının haaksız çıkakattan alınmasına 15/1/1957 tarihinde ittifakla karar verildi

Tahkikat, iddianame ile dâva açılmakla başlar.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Fsas : 661 — Karar : 3376

Mehmet Emin ve Mecit'e suçsuz olduklarını bildiği halde suç isnadı suuretiyle iftiradan maznun Mecdet Yalçın'ın yapılan duruşma sonunda; T. C. Kanununun 285/I - son, 89, 94 ncü maddeleri gereğince bir ay haapsine ve cezasının teciline dair (Gerçuş) Asliye Ceza Hakimliğinden verilen 28/II/1956 tarihli hükmün temyizen tetkiki mahalli C. M. U. liği

tarafından müddeinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

1 — Takibatın iddianame ile dâva açılmakla başlayacağı ve rücuun takibattan evvel vukubulduğu nazara alınarak muayyen cezanın altıda birinin hükmedilmesi lâzım gelirken rücuun takibattan sonra vâkı olduğunun kabulüyle üçte iki tenzilât yapılmak suretiyle maznuna on beş gün fazla ceza tâyini,

BOZMAYI gerektirmiş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı itiraz ve istem gibi bozulmasına 6/3/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Meşruten tahliye kararı Vekâletin tensibi ile tekemmül ettiğinden, tahliye hak kazandığı tarih ile tasvip tarihi arasında geçen zamanın diğer bir cezaya mahsubu doğru değildir

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 13067 — Karar : 11607

Gelibolu ikinci askerî mahkemesinin 20/II/1955 tarihli hükmüyle iki sene on üç ay hapis cezasına mahkûm Tuncay Aysel 24/4/1957 tarihinde meşruten tahliye hak kazandığı halde 26/7/1957 tarihinde tahliye edilmesi sebebiyle orada fazla olarak ceza evinde geçirilen 93 günün mahkûmun ceza evinden firar suçundan dolayı Gelibolu Asliye ceza mahkemesince hükmolunan beş ay on sekiz günlük hapis cezasından mahsubuna dair aynı mahkemece ittihaz olunan I/8/1957 tarihli hüküm aleyhine yüksek Adliye Vekâletinde verilen 2 Kasım 1957 gün ve 33165 numaralı yazılı emre binaen bu işe ait dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliğinden 6/11/1957 tarih ve 957/338 numaralı tebliğname ile daireye gönderilmekle incelendi :

Mezkûr ihbarnamede :

Meşruten tahliye kararının Vekâletin tavsibi ile tekammül ettiği ve bu itibarla meşruten tahliye hak kazanıldığı tarih ile tahliye kararının tasvip tarihi arasında geçen zamanın ilk hapis cezasının devamı olduğu düşünülmeksizin ceza evinden firar suçundan dolayı hükmolunan hapis cezasının meşruten tahliye hak kazanıldığı tarihten itibaren mahsubuna karar verilmesinde isabet görülmemiş olduğundan mezkûr hükmün C. M. U. Kanununun 343 üncü maddesine tevfi kan bozulması lüzumu ilhar olunmuştur.

İcabı müzakere olundu :

Yazılı emre müsteniden ihbarnamede beyan olunan sebep maznunun askerî mahkemece vâkı mahkûmiyetinden dolayı mahpus iken meşrutten

tahliyeye hak kazandığı tarih ile bu sebepten tahliye edildiği tarihe kadar geçen müddetin Asliye ceza mahkemesince vâkı başka mahkûmiyetine mahsup edileceği yolundaki kararı teyit eder kanunî müeyyide ve esasen bu şekilde mahsup muamelesinin yapılmasına imkân bulunmamasına nazaran vârit olduğundan Gelibolu Asliye Ceza Hâkimliğinin 1/8/1957 tarihli kararının C. M. U. Kanununun 343 üncü maddesinin son bendi mucibince bozulmasına ve kanunî gereği yapılmak üzere dosyanın iadesine 12/11/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Çalıştığı yemekhanede kendisine teslim olunan çatal ve kaşıkları alıp gitmek, emniyeti suiistimal suçunu değil, T. C. Kanununun 491/3 üncü maddesinde yazılı hırsızlık suçunu teşkil eder.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 13185 — Karar : 11735

Çalıştığı yemekhanede kendisine teslim edilen çatal, kaşıkları alıp gittirmek suretiyle hizmet sebebiyle emniyetini sui istimal etmekten maznun ve mevkuf garson Mehmet Korkmazın yapılan duruşması sonunda; T. C. Kanununun 508, 510, 522, 59 uncu maddeleri gereğince üç ay on gün hapsine ve nezarette ve mevkuf kaldığı günlerin mahsubuna dair (Manisa) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 28/9/1957 tarihli hükmün temyiz zemin tetkiki mahkûm tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma istiyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakerâ olundu :

I - Oluşa ve kabule göre suç 491 inci maddenin üçüncü fıkrasında yazılı hırsızlık suçunu teşkil ettiği halde yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan müstesna hakka hâlel gelmemek üzere hükmün bu sebepten dolayı istem gibi bozulmasına ve on lira bozma harcını haksız çıkarmaktan alınmasına 13/11/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Kundura tamirine ait ücretin salâhiyetli makamlarca tesbit edilmemesine ve maznunun dâva mevzuu fiilde satıcı mevkiinde bulunmamasına göre 31 inci maddenin 4 üncü bendinin 3 üncü fıkrasındaki unsurların mevcut olup olmadığının münakaşa edilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Beşinci Ceza Dairesi

Esas : 4149 — Karar : 4919

Usulsüz fatura tanzim ettiği bilmuhakeme sabit olan maznun Salih Görgün'ün fiiline uyan Millî Korunma kanununun 6731 sayılı kanunla mu-

1 — Yüksek fiatla ve etiketsiz satışa arz fiilleri ayrı ayrı suçlar bulunduğu ve maznun hakkında 57 inci maddenin 4 üncü bendine istinaden dâva açılmış olduğuna göre C. M. U. Kanununun 259 uncu maddesiyle etiketsiz satışa arz suçu hakkında dâva ikame edildiği takdirde yüksek fiatla satışa arz suçuna ait dâva ile müttehiden son tahkikatın ikmâl ve neticesine göre beraet veya mahkûmiyet kararı verilmesi icap ederken aynı fiilin vasfındaki tebeddül dolayısıyla tatbik kabiliyeti olan 258 inci maddeye istinaden son tahkikat icra edilerek 57/10 maddeye müsteniden ceza tâyini,

2 - Dinlenmesi kararlaştırılmış olan şahit Hüseyin Barış'ın dinlenip dinlenmemesi hakkında ayrı bir karar verilmeden noksan tahkikat icra-
siyle nihai karara varılması.

Kanuna aykırı ve C. müddeiumumisi ile maznunun temyiz itirazları ve tebliğname münderecatı bu itibarla yerinde olduğundan hükmün C. M. U. K. nun 321 inci maddesi mucibince (Bozulmasına), depo parasının maznuna geri verilerek haksız çıktığı takdirde kendisinden (10) lira boz-
ma harcı alınmasına 27/11/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

MEVCUDU OLAN SATISTAKI KİTAPLAR LİSTESİ

	Karar
Adalet Dergisi 1948 yılı 1 - 12 inci sayıları	1000
.. 1949 .. 1 - 12 ..	1000
Adalet Manhâğı (Tercüme)	300
Deniz Ticaret Hukuku (K. Berker tercümesi)	300
Meşşut Suçlar Kanunu Talimatı	15
19411 - 1942 Temyiz Kararları Ceza Bölümü	300
Temyiz Mahkemesi Kararları : 1952 Ceza Kısmı	300
.. .. 1952 Hukuk ..	300
.. .. 1953 Ceza ..	250
.. .. 1953 Hukuk ..	300
.. .. 1954 Ceza ..	250
.. .. 1954 Hukuk ..	300
.. .. 1955 Ceza ..	250
.. .. 1955 Hukuk ..	300
.. .. 1856 Ceza ..	250
.. .. 1856 Hukuk ..	300
.. .. Tevhidi İctihat Kararları : 1950 Hukuk Kısmı	30
.. .. 1950 Ceza ..	30
.. .. 1951 Hukuk ..	30
.. .. 1952 Ceza ..	10
.. .. 1952 Hukuk ..	15
.. .. 1953 Ceza ..	25
.. .. 1953 Hukuk ..	25
.. .. 1954 Ceza ..	25
.. .. 1954 Hukuk ..	75
.. .. 1955 Ceza ..	25
.. .. 1955 Hukuk ..	75
Zürlü şerhi : Aile Hukuku (1949) Dr. Tahir Çağa Tercümesi	300
.. .. Borçlar Hukuku C: 1 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300
.. .. Borçlar Hukuku C: 2 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300
.. .. Borçlar Hukuku C: 3 (Dr. Ferit Ayiter Tercümesi)	300
.. .. Giriş ve Kişinin Hukuku C: 1 (Volf Cernis Tercümesi)	300
.. .. Giriş ve Kişinin Hukuku C: 2 (Volf Cernis Tercümesi)	300
.. .. Miras Hukuku C: 1 (S. Sakir Ansay Tercümesi)	300
.. .. Vesayet Hukuku C: 1 (Volf Cernis Tercümesi)	450
.. .. Vesayet Hukuku C: 2 (Volf Cernis Tercümesi)	450
.. .. Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Dr. Suat Bertan Tercümesi)	300

100